

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Ezgi Sezer Söderberg

MAAHANMUUTTAJAÄITIEN
YKSINÄISYYS ARKIPAJAN ÄITIEN
NÄKÖKULMASTA

Sosiaali- ja terveysala
2019

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaaliala

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Ezgi Sezer Söderberg
Opinnäytetyön nimi	Maahanmuuttajaäitien yksinäisyys Arkipajan äitien näkökulmasta
Vuosi	2019
Kieli	suomi
Sivumäärä	58 + 1 liite
Ohjaaja	Ahti Nyman

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten maahanmuuttajaäidit mahdollisesti kokevat yksinäisyyttä, ja miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa omaan vanhemmuuteen ja lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Tässä tutkimuksessa haluttiin selvittää myös, vaikuttaako omasta lähtömaasta kaukana asuminen mahdolliseen yksinäisyyden kokemiseen. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda tietoa Settlementtilyhdistykselle ja esittää Vaasan Settlementtilyhdistyksen Arkipaja-toiminnan vaikuttavuutta yksinäisten maahanmuuttajaäitien arkeen ja vanhemmuuteen.

Tutkimuksen teoriaosuudessa käsiteltiin maahanmuuttotilannetta, kotoutumista, varhaiskasvatusta ja yksinäisyyttä. Tämän tutkimuksen keskeiset käsitteet ovat yksinäisyys, maahanmuuttaja, sosiaaliset taidot ja äitiys. Aineisto kerättiin haastattelulla Arkipajassa mukana olleita maahanmuuttajaäitejä. Haastatteluihin osallistui viisi äitiä. Aineisto käsiteltiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin kautta.

Tulosten mukaan kotiäitiys, lähiverkoston puute ja kulttuuriero ovat yksinäisyyttä vaikuttavimmista tekijöistä. Äitien kokema yksinäisyys vaikuttaa myös lapsen sosiaaliseen kehitykseen ja aiheuttaa myös lapsen elämässä yksinäisyyttä. Päiväkoti on tärkeä paikka, joka auttaa lapsia saamaan leikkikavereita ja oppimaan suomen kieltä. Maahanmuuttajaäidit saavat enimmäkseen apua äitiyteen ja yksinäisyyteen Settlementin Arkipajasta, omaisilta ja neuvolasta. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajaäideillä ja -lapsilla on suurempi riski kokea yksinäisyyttä kuin maahanmuuttajaisilla.

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Sosiaaliala

ABSTRACT

Author	Ezgi Sezer Söderberg
Title	Loneliness of Immigrant Mothers from the Perspective of Mothers in Arkipaja
Year	2019
Language	Finnish
Pages	58 + 1 Appendix
Name of Supervisor	Ahti Nyman

The purpose of this bachelor's thesis was to find out how immigrant mothers are possibly experiencing loneliness and how this possibly experienced loneliness is affecting their motherhood as well as their child's social development. A further aim was to find out if living away from your home country has any effect on experiencing the possible loneliness. The goal of this study was to provide information to Vaasa Settlement Movement and to show the effectiveness of Arkipaja activities on the immigrant mothers' daily life and parenthood.

The theoretical part of this study dealt with the immigration situation, integration, early childhood education and loneliness. The main concepts of this study are loneliness, immigrant, social skills and motherhood. The material was collected from interviews conducted with mothers who are in Arkipaja. Five mothers volunteered for the interviews. The material was analysed using material-based content analysis.

According to the results, being a stay-at-home mother, absence of close family and cultural differences are the factors, that affect the loneliness. The mother's loneliness also has an impact on the child's social development. Moreover, it results in loneliness in the child's life. Kindergarten is an important place, which helps the children find play friends and learn Finnish language. Immigrant mothers are getting help for their motherhood and loneliness mostly from The Settlement Movement's Arkipaja, their families and the child health clinic. According to the results, immigrant mothers and children are more at risk of loneliness than immigrant fathers.

Keywords Loneliness, immigrant, social skills, motherhood

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
2	MAAHANMUUTTOTILANNE JA KOTOUTUMINEN.....	9
	2.1 Maahanmuuton tilastot.....	9
	2.2 Kotoutuminen	10
	2.2.1 Kotoutumispolitiikka ja kotoutumista koskeva lainsäädäntö.....	10
	2.2.2 Kotoutumista edistävät osatekijät	11
	2.2.3 Kotoutumista hidastavat tekijät.....	13
	2.2.4 Kotoutuminen maahanmuuttajanaisten näkökulmasta.....	14
	2.2.5 Vanhemmuus uutena kokemuksena uudessa kulttuurissa.....	15
3	VARHAISKASVATUS	17
	3.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet.....	17
	3.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa	18
	3.3 Päiväkoti maahanmuuttajavanhempien tukena.....	19
4	YKSINÄISYYS	22
	4.1 Yksinäisyyden yleiset syyt ja seuraukset.....	22
	4.2 Maahanmuuttajan yksinäisyys	23
	4.3 Yksinäisyys on periytyvää	24
	4.4 Lasten yksinäisyys	25
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	26
	5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja lähtökohdat.....	27
	5.2 Tutkimusote	28
	5.3 Tutkimuksen kohde.....	29
	5.4 Aineiston kerääminen	30
	5.5 Tutkimusaineiston analysointi	31

5.6	Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	32
6	TULOKSET	33
6.1	Yksinäisyys	33
6.2	Yksinäisyyteen vaikuttavat tekijät	35
6.3	Suomen ja oman kotimaan välinen ero yksinäisyyden näkökulmasta....	38
6.4	Tuki äitiyteen ja yksinäisyyteen.....	41
6.5	Päiväkodin merkitys lasten yksinäisyydelle	43
6.6	Arkipajan tuki äideille.....	45
6.7	Kehittämistoiveet	48
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	50
8	POHDINTA.....	52
	LÄHTEET.....	54

LIITTEET

KUVA- JA KUVIOLUETTELO

Kuva 1. Agerin ja Strangin kehittämä kotoutumismalli (Mertaniemi 2018, 6).... 12

Kuvio 1. Vastaajien näkemyksiä yksinäisyydestä 34

Kuvio 2. Vastaajien yksinäisyyteen vaikuttavat tekijät 36

Kuvio 3. Yksinäisyyden kokemus omassa kotimaassa ja Suomessa äidin, lapsen ja isän näkökulmasta 38

Kuvio 4. Mistä tukia saadaan yksinäisyyteen ja äitiyteen 42

Kuvio 5. Päiväkodin merkitys lapsen yksinäisyydelle 44

Kuvio 6. Arkipajan vaikutus äitiyteen ja yksinäisyyteen 46

Kuvio 7. Kehittämistoiveet Arkipajalle 48

LIITELUOTTELO

LIITE 1. Teemahaastattelun kysymykset

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten maahanmuuttajaäidit mahdollisesti kokevat yksinäisyyttä, ja miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa omaan vanhemmuuteen ja lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Tässä tutkimuksessa tutkittiin myös, vaikuttaako omasta lähtömaasta kaukana asuminen mahdolliseen yksinäisyyden kokemiseen. Opinnäytetyö tehtiin Setlementin Arkipaja-toiminnassa mukana olleiden maahanmuuttajaäitien kanssa.

Maahanmuuttajaväestössä nimenomaan naisten joukossa yksinäisyys on yleinen ilmiö, joka johtuu useimmiten synnytyksen jälkeen vauvan kanssa yksin kotiin jäämisestä. Kotoutumispiirissä oleva maahanmuuttajaäiti ei yleensä siinä vaiheessa pysty hyödyntämään kunnan tarjoamia kotoutumiskoulutuksia tai muita kotoutumista edistäviä toimenpiteitä. Omien sukulaisten ja kavereiden puute vaikeuttaa avun saamista vanhemmuuteen. Äidin yksinäisyys ja siitä johtuva masennus vaikuttavat myös lapsen hyvinvointiin. Sosiaalisen verkoston puute vanhempien elämässä hankaloittaa lapsen sosiaalisten taitojen harjoittamista ja oppimista.

Tämä tutkimus oli luonteeltaan laadullinen eli kvalitatiivinen. Tutkimusaineistoa kerättiin teemahaastatteluista, joita toteutettiin Arkipaja-toiminnan tiloissa. Aineistoa kerätessä ja analysoidessa noudatettiin eettisiä periaatteita kunnioittaen asiakkaiden yksityisyyttä. Tutkimuksen tavoitteena oli tuoda tietoa Setlementin Arkipaja-toiminnalle heidän asiakkaidensa mahdollisesti kokemasta yksinäisyydestä ja asiakkaiden toiveista Arkipaja-toiminnan kehittämiseksi.

2 MAAHANMUUTTOTILANNE JA KOTOUTUMINEN

Maahanmuuttaja on laaja ja monitahoinen käsite, joka tarkoittaa työperäisiä muuttajia, pakolaisia, ulkomaalaisia opiskelijoita sekä henkilöitä, jotka muuttivat Suomesta pois aiemmin ja ovat nyt muuttaneet takaisin. Nykyään Suomessa asuvien ulkomaalaisten määrä on merkittävä nimenomaan pääkaupunginseudulla, vaikka maahanmuuton historia on lyhyt. Suomeen muutetaan useimmiten opiskelun, työn ja perheen yhdistämisen vuoksi. (Maahanmuuton vuosikatsaus 2010, 3.) Tässä osassa käsitellään maahanmuuton nykytilannetta ja kotoutumista. Kotoutumista käsitellessä keskitytään myös naisten ja vanhemmuuden näkökulmaan.

2.1 Maahanmuuton tilastot

Suomi oli pitkään maastamuuttomaa 1980-luvulle saakka. 1980-luvulta lähtien maahanmuuttajien määrä on alkanut kasvamaan. Maahanmuuton syytä oli enimmäkseen perheen yhdistäminen tai pakolaisuus. 1990-luvulla Suomeen muuttaneiden määrä oli vuosittain noin 13 000 henkilöä, kun viime vuosina maahanmuuttajien määrä on kaksinkertaistunut. (Väestöliitto 2019.)

Tilastojen mukaan vuoden 2017 lopussa Suomessa asuvien ulkomaalaisten osuus oli lähes 249 500. Ulkomaalaisten määrä kasvoi lähes 6000 henkilöillä viime vuodesta. Suomessa on noin 180 eri ulkomaan kansalaisuusryhmää, joista suurimmat ryhmät muodostuvat Viron (51 539), Venäjän (29 183) ja Irakin (11 729) kansalaisista. Näitä seuraavat Kiinan (8742), Ruotsin (8018), Thaimaan (7533) ja Somalia-laisten (6677) kansalaiset. (Tilastokeskus 2019 a.) Vuoden 2017 lopussa Suomeen muuttaneista ulkomaan kansalaisista 51,5 prosenttia oli miehiä. Thaimaalaistaustaisista maahanmuuttajista naisten osuus oli 84 prosenttia. Seuraavaksi suurin nais-enemmistö oli filippiiniläistaustaisissa maahanmuuttajissa: 69 prosenttia heistä on naisia. Muut suuret taustaryhmät, joissa naiset ovat enemmistönä, ovat venäläisiä, kiinalaisia ja kongolaisia. (Tilastokeskus 2019 b.)

Tilastokeskuksen mukaan (2005) Suomeen muuttaneiden sukupuolijakauma vaihtelee taustamaan mukaan. Lisäksi Suomeen muuton syyt samaan kansalaisryhmään kuuluvilla voivat vaihdella sukupuolen mukaan. Kun pohjoisafrikkalaiset miehet muuttavat Suomeen työn tai opiskelun perässä, pohjoisafrikkalaiset naiset tulevat Suomeen avioitumaan omanmaalaisen miehen kanssa. Useimmiten kansalaisuusryhmät kuten venäläiset, virolaiset, thaimaalaiset ja filippiiniläiset, joissa naisten määrä ylittää miesten määrän, muuttavat avioitumaan suomalaisten miesten kanssa. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 23.)

Vuonna 2017 Suomessa ulkomaalaistaustaisille äideille syntyneiden lasten määrä oli noin 6600, mikä vastaa noin 13 prosenttia kaikista vuoden aikana syntyneistä lapsista. Ulkomaalaistaustaisten naisten hedelmällisyysaste on kiinteässä suhteessa oman taustamaan hedelmällisyysasteeseen. Sen mukaan korkea kokonaishedelmällisyys nähtiin somalialais-, turkkilais- ja irakilaisaustaisilla, kun taas matala hedelmällisyysluku oli iranilais-, vietnamilais- ja kiinalaisnaisilla. (Tilastokeskus 2019 c.)

2.2 Kotoutuminen

Kotoutuminen on jatkuva ja kaksisuuntainen prosessi, joka edellyttää sekä maahanmuuttajalta että yhteiskunnalta sitoutumista. Julkisissa palveluissa kuten sosiaali- ja terveystalvveluja järjestettäessä sekä lähiyhteisöissä kuten päiväkodeissa, kouluissa, harrastustoiminnoissa ja työyhteisöissä maahanmuuttajaväestön tarpeet on otettava huomioon. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019 a.)

2.2.1 Kotoutumispolitiikka ja kotoutumista koskeva lainsäädäntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on vastuussa kotoutumisasioista, kotoutumiseen liittyvän lainsäädännön laadinnasta ja työllistymisen edistämisestä. Kotoutumispolitiikalla tuetaan maahanmuuttajien työllistymistä ja edistetään heidän osallisuuttansa yhteiskuntaan. Kotoutumispolitiikalla tavoitellaan maahanmuuttajaperheiden tukemista, aikuisten maahanmuuttajien työllisyyden lisäämistä, maahanmuuttajien asettumista kuntalaiseksi, hyvän yhteistyön muodostamista kuntien ja valtion välillä

sekä kansalaisten saamista mukaan kotoutumistyöhön. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2019 b.)

Maahanmuuttoa koskevan ohjeistuksen laadinnan tarve nousi 1990-luvun alussa, kun maahanmuutto alkoi lisääntyä Suomessa. Ensimmäinen laki maahanmuuttajien kotoutumisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta astui voimaan 1.5.1999. Laki valmisteltiin sen päivän tarpeita vastaavaksi. Vuosien varrella lakia muutettiin useita kertoja maahanmuuton monimuotoistuneiden syiden takia. Nykyään kotoutumista ohjaa vuonna 2011 voimaan tullut kotoutumislaki. (Kotouttaminen.fi 2019 a.)

Kotoutumislain (L 30.12.2010/1386) tarkoituksena on tukea ja edistää maahanmuuttajien kotoutumista ja lisätä heidän osallistumismahdollisuuksiaan suomalaisen yhteiskunnan toimintoihin. Lain toinen tarkoitus on lisätä tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä edistää eri väestöryhmien välistä vuorovaikutusta.

Kunta vastaa kotoutumisohjelman laadinnasta edistääkseen kotoutumista ja vahvistaa monialaista yhteistyötä. Kunnan laatimaan kotoutumisohjelmaan voi sisältyä suunnitelma siitä, miten kunnan yleiset palvelut soveltuvat maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten tarpeisiin sekä suunnitelma toimenpiteistä, jotka edistävät ja tukevat maahanmuuttajien kotoutumista. Lisäksi kotoutumisohjelmaan voi sisältyä suunnitelmia lasten, nuorten ja työvoiman ulkopuolella olevien ryhmien kotoutumisen ja sosiaalisen vahvistamisen edistämisestä. (L 30.12.2010/1386.)

2.2.2 Kotoutumista edistävät osatekijät

Maahanmuuttoon voi vaikuttaa monet eri syyt kuten halu opiskella tai työskennellä eri maassa ja turvapaikan hakeminen oman kotimaan hengenvaarallisten olosuhteiden takia. Omien toiveiden ja odotuksien lisäksi syyt, jotka ovat lähtöpäätöksen takana, vaikuttavat koko maahanmuuttokokemukseen negatiivisesti tai positiivisesti. Yksilölliset piirteet ja ikä ovat tärkeitä tekijöitä uuteen ympäristöön sopeutumisen ja kotoutumisen onnistumisen kannalta. (Schubert 2013, 63.)

Työ- ja elinkeinoministeriön vuoden 2012 maahanmuuttajabarometrin tavoitteena oli kerätä tietoa eri maahanmuuttajaryhmiltä heidän omista näkemyksistään kotoutumiseen ja Suomessa elämiseen liittyen. Tutkimuksen kohderyhmän muodostivat vuosina 2007 – 2009 Suomeen muuttaneet 17 – 75 -vuotiaat Venäjän, Viron, Thaimaan, Kiinan, Irakin, Somalian ja Turkin kansalaiset. Tutkimuksessa etsittiin vatsauksia siihen, kuinka tärkeäksi koettiin kotoutumiseen ja Suomessa elämiseen liittyvät osatekijät. Tutkimuksen tuloksien mukaan kotoutumisen tärkeimmäksi tekijäksi nousi esille työ. Seuraavana tärkeimmiksi kotoutumista edistäviksi tekijöiksi nähtiin myös suomen tai ruotsin kielitaito, turvallisuus, terveyspalvelut, itselle ja perheelle sopivan asunnon löytäminen. (Maahanmuuttajabarometri 2013, 2, 19.)

Alla olevassa kuvassa (kuva 1) on Agerin ja Strangin (2008) kehittämä 10 kohdan kotoutumismallin käsitteellinen viitekehys, joka muodostuu onnistuneen kotoutumisen kymmenestä indikaattorista.

Kuva 1. Agerin ja Strangin kehittämä kotoutumismalli (Mertaniemi 2018, 6).

Agerin ja Strangin (2008) mallissa pidetään kaksisuuntaisia sosiaalisia yhteyksiä yhteiskunnan ja pakolaisten välillä tärkeänä kotoutumisen onnistumisen kannalta (Rajaniemi 2017, 11). Myös Pietilän (2013, 47) mielestä maahanmuuttajien uuteen

ympäristöön sopeutumisen onnistuminen edellyttää kansalaisten sopeutumista uuteen tilanteeseen ja halua oppia maahantulijoilta.

Pietilän tutkimus (2010) toi esille motivaation merkityksen uuteen maahan sopeutumisessa. Hänen mukaan maahantulijoiden motivaatioon vaikuttavat ensimmäiset tekijät ovat maahanmuuton syy ja oleskelun pituus. Tutkimuksessa tuli selville, että motivaation voimakkuus voi muuttua koko sopeutumisprosessin ajan. Motivaation heikkeneminen syystä tai toisesta voi pysäyttää kokonaan sopeutumisprosessin etenemistä. (Pietilä 2013, 48 - 49.)

2.2.3 Kotoutumista hidastavat tekijät

Viime aikoina suomalaisissa tutkimuksissa työn merkitys ja työn kautta kotoutuminen on noussut yhdeksi tärkeimmäksi tekijäksi. Kuitenkin maahanmuuttajaväestön työllistyminen on usein vaikeampaa kuin kansalaisväestön. Koetulla työttömyydellä maahanmuuttajaväestön keskuudessa nähdään olevan vaikutusta yksilöllisellä ja yhteisöllisellä tasolla. Yhden perheenjäsenen työttömyys voi vaikeuttaa koko perheen kotoutumisprosessia. Suomessa työn saaminen edellyttää kielitaitoa, ammattitaitoa, kulttuurin kompetenssia ja sosiaalisia kykyjä sekä valtayhteiskunnan verkostojen hallintaa. (Forsander & Ekholm 2001, 59, 61.) Maahanmuuttajabarometrin tuloksien (2013, 75) mukaan 62 % tutkimukseen osallistuneista piti työpaikkaa tärkeimpänä tutustumispaikkana suomalaisiin.

Maahanmuuttajabarometrin tuloksissa nousi esille, että vastaajat kokevat suomalaisiin tutustumisen haastavaksi. Eri kansalaisuusryhmien välillä oli eroja tutustumiseen suhteen. Merkittävin ero havaittiin eritellessä vastaajia työmarkkinastatuksen mukaan. Suurin osa työttömistä tai lomautetuista kuvasi, että suomalaisiin tutustuminen on melko vaikeaa. Syinä tuotiin esille useimmiten kielitaidon riittämättömyys. Toinen tärkeä syy oli kulttuuriero oman kulttuurin ja suomalaisen kulttuurin välillä. Lisäksi nostettiin suomalaisiin tutustumisen haasteena suomalaisten varovaisuus, ennakkoluuloisuus tai sisäänpäin sulkeutuneisuus. (Maahanmuuttajabarometri 2013, 74 – 76.)

2.2.4 Kotoutuminen maahanmuuttajanaisten näkökulmasta

Berry ym. (2002) mukaan sukupuoli on yksi kotoutumiseen vaikuttavista tekijöistä. Useiden tutkimusten mukaan naiset ovat riskialttiissa asemassa miehiin verrattuna. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 19.) Sosiaali- ja terveysministeriön vuonna 2016 julkaistussa Maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta -nimisessä selvityksessä esitettiin, että maahanmuuttajanaisten osallisuus työelämään jää selkeästi vähäisemmäksi kuin maahanmuuttajamiesten ja suomalaisen väestön (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 63). Maahanmuuttajanaisten työttömyysaste on lähes kolminkertainen verrattuna suomalaisten naisten työttömyyteen. Tilanne on vielä huonompi korkeakoulutettujen naisten osalta. (Vanhanen, Ahlfors, Saarela & Wetzter-Karlsson 2013, 177.)

UTH-tutkimuksessa esitettiin, että maahanmuuttajanaisten työllistymisaste on suomalaisiin naisiin verrattuna vähäisempi, mikä johtuu maahanmuuttajanaisten varhaisemmasta perheellistymisestä. Perheen perustaneet maahanmuuttajanaiset saavat aikaisemmin lapsia ja hoitavat heitä useammin kotona suhteessa suomalaisiin naisiin. Tällöin lastenhoidon takia kotiin jäävien maahanmuuttajaäitien koulutus-taso jää alhaisemmaksi, mikä vaikuttaa heidän sopeutumisprosessiinsa ja aiheuttaa sosiaalisia ongelmia. Maahanmuuttajanaisten osallistuminen kielikursseille tai muihin kotoutumista edistäviin toimintoihin myöhästyy ja heidän kontakti suomalaiseen väestöön jää matalalle tasolle. Korkeakoulutettujen naisten osalta työttömyyden syy on se, että heidän on vaikea todistaa omaa kykyä ilman suosittelijoita tai verkostoja. Suomeen perheen yhdistämisen kautta tulijat saavat suhteellisesti vähemmän tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta kuin pakolaiset tai turvanpaikanhakijat. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016, 64; Vanhanen ym. 2013, 177.)

Sosiaali- ja terveysministeriön tutkimuksessa (2016, 64) tuotiin esille, että maahanmuuttajaäitien tukeminen uuteen maahan sopeutumisessa on tärkeää myös heidän lastensa kotoutumisen ja uudessa maassa pärjäämisen kannalta. Esimerkiksi somalialaisväestössä kotoutuminen näyttää olevan vaikeampaa somalialaisten naisten osalta. Vaikka osa somalialaisista on sopeutunut Suomeen hyvin ja oppinut suomen

kieltä, somalialaiset naiset kokevat kotoutumisen haastavammaksi useimmiten heikon kielitaidon ja koulutuksen takia. Heidän lastensa kohdalla tilanne alkaa vaikeutumaan jo päiväkodista lähtien siten että useilla somalilaisilla lapsilla ei ole suomalaista ystävää. (Paavola & Talib 2010, 116-117.)

2.2.5 Vanhemmuus uutena kokemuksena uudessa kulttuurissa

Vanhemmuuden alkaminen tuo uusia rooleja perheille. Heistä tulee myös neuvolan sekä päiväkotijärjestelmän asiakkaita. Kotoutumisvaiheessa maahanmuuttajavanhemmat saavat kohdata uusia haasteita. Uudessa ympäristössä he joutuvat tilanteisiin, jolloin he ovat kuin lapsen asemassa oppimassa uuden kulttuurin tapoja ja arvoja. Heidän tapansa toimia ja elää kotimaassa voi olla jopa sopimaton uudessa kulttuurissa ja johtaa suomalaisten arvosteluun. Samalla uudessa roolissa he voivat ruveta miettimään oman kotimaan ja asumismaan kulttuurin ja tapojen välisiä eroja ja samankaltaisuuksia. He alkavat ajattelemaan, mitkä perinteet ja arvot he haluavat välittää omille lapsilleen. (Kuittinen & Isosävi 2013, 85-86; Pollari & Koppinen 2011, 35.)

O'Mahoyenin (2010) mukaan monet maahanmuuttajat muuttavat Suomeen sellaisista maista, joissa kulttuureihin kuuluvat vahvat yhteisöllisyyden elementit ja joissa lähisuku on tärkeä osa lapsen kasvatuksessa. Sosiaalisen verkoston puute uudessa maassa vaikuttaa nimenomaan naisiin, koska naiset ovat ensisijaisesti vastuussa lastenhoidosta. Äitien kokemaa yksinäisyyttä, eristyneisyyttä ja sosiaalisen tuen puute voivat aiheuttaa synnytyksen jälkeisen masennuksen. Hoitajan vastaanotolla on tärkeä selvittää, onko maahanmuuttajaaideilla sosiaalinen verkosto vai ovatko he yksinäisiä. (Kuittinen & Isosävi 2013, 86.)

Suomeen muuton taustalla voi hyvin olla traumaattisia kokemuksia. Vanhemmat joutuvat sopeutumaan uuden maan asettamiin vaatimuksiin ennen kuin he selviytyvät entisistä traumoista. Collinsin (2011) mukaan asiat, jotka kuormittavat äitiä ja heikentävät hänen hyvinvointiaan, voivat vaikuttaa myös hänen kykyynsä vastata lapsen tarpeisiin. Sen lisäksi sosiaalisen verkoston puute ja huoli kotimaahan

jääneistä läheisistä voivat vaarantaa hänen hyvinvointinsa. (Kuittinen & Isosävi 2013, 89 - 90.) Vanhemman ja lapsen kokemat traumaattiset tapahtumat heijastuvat lapsen kehitykseen ja käyttäytymiseen (Halme & Vataja 2011, 62).

3 VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on tärkeä vaihe lapsen kasvatuksessa ja oppimisessa. Lapsen huoltajat ovat ensisijaisesti vastuussa lapsen kasvatuksesta. Varhaiskasvatus vastaa kodin tukemisesta, kasvatustehtävän täydentämisestä ja lapsen hyvinvoinnista. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 8.) Varhaiskasvatusta ohjaavat lait ovat muun muassa varhaiskasvatuslaki (540/2018), perusopetuslaki (628/1998), asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (686/1998), laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä (504/2002) ja lastensuojelulaki (417/2007). (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019.) Työn tässä osassa käsitellään varhaiskasvatuksen tavoitteita, varhaiskasvatuksen monikulttuurisuutta ja päiväkodin roolia maahanmuuttajavanhempien ja lasten tukena.

3.1 Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Opetushallituksen laatiman Varhaiskasvatuksen perusteet -määräyksen (2016, 14) mukaan varhaiskasvatus on valtakunnallinen palvelu, jonka tehtävänä on edistää lasten kasvua, kehitystä ja oppimista yhdessä omien vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksella pyritään edistämään yhteiskunnassa lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta sekä ehkäisemään syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen tärkeänä tehtävänä on myös tukea vanhempia kasvatustyössä edistäen heidän mahdollisuuksiensa osallistua opiskeluun tai työelämään.

Uusi varhaiskasvatuslaki astui voimaan vuonna 2018. Lain (L 540/2018) määrittämiä tavoitteita ovat muun muassa tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja varmistaa, että jokaisella lapsella on yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua varhaiskasvatukseen sekä antaa valmiuksia kunnioittaa ja ymmärtää toisia kieliä, kulttuureja ja uskontoja. Lain (L 540/2018) mukaan varhaiskasvatuksessa lasten yksilölliset tarpeet on otettava huomioon ja heille on järjestettävä tukitoimia tarpeiden mukaan monialaista yhteistyötä hyödyntäen. Kuntien on kehitettävä myös eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten tarpeita vastaavia varhaiskasvatuspalveluita (Halme & Vataja 2011, 9).

Lapsen omalla perheellä on ensisijainen vastuu säilyttää lapsen äidinkieli ja kulttuuri ja kehittää niitä. Kuitenkin laki lasten päivähoidosta velvoittaa, että päivähoidon tulee tukea eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kotia sekä kielen ja kulttuurin tuntemusta lasten kasvatuksessa. Perustuslain mukaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisilla lapsilla on oikeus omaan kulttuuriin, äidinkieleen ja uskontoon. Varhaiskasvatuksen tulee antaa lapsille mahdollisuus perehtyä heidän omaan kulttuuriinsa, arvostaa sitä ja tuoda se näkyväksi. (Kivijärvi 2017, 251; Halme & Vataja 2011, 9.)

Varhaiskasvatuksen periaatteiden mukaan varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea ja vahvistaa lasten sosiaalisia- ja vuorovaikutustaitoja sekä kulttuurista osaamista. Päiväkodeissa lapsia on rohkaistava tutustumaan eri ihmisiin sekä harjoittelemaan eri vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja ja toisen asemaan asettumista. Lapsille on annettava tukea oman kulttuuri-identiteetin rakentamiseen. (Varhaiskasvatuksen perusteet 2016, 22-23.)

3.2 Eri kieli- ja kulttuuritaustaiset lapset varhaiskasvatuksessa

Kunnassa voidaan tarjota tarpeen mukaan tukea laatimalla kuntaan saapuville ja kotoutumispiiriin kuuluville perheille kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelman tarpeen arvioinnissa huomioidaan lapsen kehitykseen vaikuttavia vanhemmuuden edellytyksiä ja vanhempien tuen tarpeita. (Kotouttaminen.fi 2019 b.)

Varhaiskasvatuksessa on huomioitava lapsen kotoutumista edistäviä toimenpiteitä laadittaessa lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa. Varhaiskasvatussuunnitelmassa on kirjattava nimenomaan eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kielellinen ja kulttuurinen tausta, suomi toisena kielenä -opetus varhaiskasvatuksessa, lapsen vertaissuhteiden tukitoimet ja lapsen perheeseen kuuluvat ihmiset Suomessa ja muualla. Monesti lapsi alkaa kotoutua päiväkodissa. Päiväkodin lapsiryhmään pääseminen mahdollistaa lapsen tutustumisen omassa asumisympäristössä olevaan kaveripiiriin, edistää lapsen osallisuutta harrastusryhmiin ja helpottaa myöhemässä vaiheessa kouluun siirtymistä. Päiväkotiryhmässä lapsille tarjotaan mahdollisuus harjoitella vuorovaikutusta, sosiaalisia taitoja ja suomen kieltä. (Kivijärvi

2017, 252.) Toisaalta lapsen rohkaiseminen oman äidinkielen käyttämiseen vaikuttaa myönteisesti hänen identiteettinsä kehittymiseen (Paavola & Talib 2010, 231).

Eerola-Pennanen ym. (2013) mukaan monessa tutkimuksessa nähdään kielitaidon, hyvien sosiaalisten taitojen ja lasten kulttuurin tuntemuksen olevan lapsiryhmään osallistumisen edellytyksinä. Kielen osaaminen mahdollistaa lapsen olla osa leikkiä, salaisuuksia ja vertaistoimintoja. Nimenomaan lapsen sosiaalisilla osaamisilla on suuri merkitys lapsen vertaisryhmäsuhteissa. Jos lapsilla on hyvät sosiaaliset taidot, heidän on helpompaa osallistua leikkiryhmiin sekä löytää hyviä kavereita ja yhteistä tekemistä toisten kanssa, vaikka hänellä olisi heikko suomen kielen taito. (Eerola-Pennanen 2017, 239-240.)

Varhaiskasvatuksessa vertaisryhmää, leikkiä ja laadukasta oppimisympäristöä ajatellaan olennaisena osana lapsen kotoutumisessa ja kielen oppimisessa. Leikki auttaa lapsen kielen kehittämisessä ja puheen lisääntymisessä. Leikin kautta lapsi oppii sosiaalisia taitoja ja tulee osaksi vertaisryhmää. Leikin merkitys on vieras monille maahanmuuttajavanhemmille, koska jossain kulttuureissa tytöiltä odotetaan leikin sijaan osallistumista kodin hoitotehtäviin äidin kanssa tai painotetaan pöytätyökentelyä. Leikkitilanteissa keskeisiä elementtejä ovat lapsen rohkaiseminen luomaan uusia ystävyys-suhteita sekä pariaksi asettaminen suomalaisten kanssa. Tällöin kommunikointi kehittyy. (Halme & Vataja 2011, 89-91.)

3.3 Päiväkoti maahanmuuttajavanhempien tukena

Kulttuuritausta ohjaa vanhempia kasvattaessa omia lapsia. Kulttuuritaustan lisäksi personallisuus, perheen elämäntilanne tai perheen aikaisemmat kokemukset määrittävät heidän tapansa toimia vanhempana. Maahanmuuttajavanhempien kohdalla maahanmuuttokokemus on tärkeä osa oman roolin rakentamista vanhemmuudessa. Maahanmuuton aikana koetut traumat tai vaikeat tapahtumat voivat määrittellä, kuinka maahanmuuttajavanhempi hoitaa lapsiansa. Lapsen kehitykseen vaikuttaa myös kodin ulkopuolinen ympäristö, kuten päiväkoti, koulu ja toverisuhteet. (Kuitinen & Isosävi 2013, 78 -79.)

Salo-Leen (2003) mukaan varhaiskasvatuksessa eri kulttuureista tulevia perheitä kohdatessa on otettava huomioon perheiden oma kieli- ja kulttuuritausta. Kasvattajan osaamisalueiden tulee sisältää myös kulttuurista sensitiivisyyttä ja kykyä toimia muista kulttuureista tulevien henkilöiden kanssa. Jokaisella perheellä on omat arvonsa ja tapansa. Perheen kanssa on keskusteltava heidän omista käsityksistään ottaen huomioon jokaisen perheen yksilöllisyys. (Kivijärvi 2017, 253.) Esimerkiksi yhteisöllisissä kulttuureissa korostuu ryhmään kuuluminen. Kasvatuksessa aikuinen toimii lapsen tekoja kontrolloivana henkilönä ja lapsia kasvatetaan sellaisiksi aikuisiksi, jotka myöhemmässä vaiheessa vastaavat oman kulttuuriryhmän odotuksiin. Läheisten puute voi vaikeuttaa yhteisöllisten perheiden päättämistä itseään ja lapsiaan koskevissa asioissa. Saattaa olla, että vanhemmat hakevat neuvoa ja apua maailman toiselta puolelta. Suomalaisessa päivähoitossa kuitenkin ammattihenkilöt toimivat vanhempien tukena lähiverkoston puuttuessa, mikä voi tuntua vieraalta maahanmuuttajaperheille ja he voivat kokea puhumisen hankalaksi omista tai lapsensa vaikeuksista ulkopuolisille henkilöille. (Halme & Vataja 2011, 59-60.)

Varhaiskasvatuksen yksi tärkeimmistä rooleista on tukea perheen yhtenäisyyttä ja vanhemmuutta. Perheen eri jäsenet voivat kokea kotoutumista eri tahdissa. Uuden maan haasteet voivat johtaa vanhempia toimimaan uusissa rooleissa. Varhaiskasvatuksessa pidetään tärkeänä vahvistaa vanhempien samantahtista kotoutumista osallistaen molempia vanhempia päiväkodin käytäntöihin. (Halme & Vataja 2011, 69.) On myös muistettava, että Suomen palvelujärjestelmä, varhaiskasvatuksen tavoitteet ja päiväkodin käytännöt voivat olla vieraita maahanmuuttajaperheille. On olennaista, että näitä asioita käydään läpi tulkin läsnä ollessa. Samalla on tärkeää keskustella perheen toiveista ja tavoitteista varhaiskasvatuksessa. (Kivijärvi 2017, 253.) Keskustelut avaavat perheille portteja ymmärtämään suomalaista kasvatuskulttuuria ja kasvattajien toimintatapoja lasten parissa. Maahanmuuttajaperheen kanssa voidaan pohtia esimerkiksi vanhemmuutta ja toimintatapoja rajojen asettamisessa ja pyrkiä löytämään yhdessä toimivia ratkaisuja. Päiväkoti voi myös tukea maahanmuuttajavanhempien hyvinvointia tiedottamalla ja ohjaamalla heidät

harrastusten piiriin tai kunnassa järjestettäviin tapahtumiin, joissa he voivat luoda kontakteja ja ystävyyssuhteita. (Halme & Vataja 2011, 72 – 73.)

4 YKSINÄISYYS

Junttila (2015, 13, 15) määrittelee yksinäisyyden olevan negatiivinen psyykkinen olotila, joka johtaa ihmisen ahdistuneisuuteen määrällisten tai laadullisten ihmisuhteiden puuttuessa. Amerikkalaisen sosiologin Robert Weissin mukaan ihmisillä on tarve kiintyä läheisiin ja rakentaa mukavien kavereiden tai vertaisten kanssa verkostoja, joiden kautta ihminen saavuttaa sosiaalisia kanssakäymisiä. Hänen mielestään yksinäisyys tarkoittaa ongelmaa ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa.

4.1 Yksinäisyyden yleiset syyt ja seuraukset

Yksinäisyys on hyvin henkilökohtainen kokemus. Siihen johtavat syyt ja yksinäisyyden kesto voivat olla erilaisia eri ihmisten välillä. Saariston (2006-2007 ja 2010) mukaan ikätoverien puute, muutot, eriarvoisuus ja vieras kulttuuri voivat aiheuttaa sosiaalista yksinäisyyttä, kun taas vuorovaikutukselliset esteet, sairaus, elämänkriisit ja -kokemukset, suru ja erilaisuus ovat tekijöitä, jotka voivat johtaa psyykkisen yksinäisyyden kokemiseen (Heiskanen 2011, 78-79). Yksinäisyys vaikuttaa yksilön tunnemaailmaan kielteisesti ja aiheuttaa sen kokeville ihmisille muun muassa ahdistuneisuuden, tarpeettomuuden ja arvottomuuden tunteita sekä masennusta (Heiskanen 2011, 90).

Chicagon yliopiston neuropsykologi ja sosiaalipsykologian professori John Cacioppo tutkii tutkimuksissaan yksinäisyyden biologisia seurauksia. Hänen selvityksensä ovat osoittaneet, että yksinäisten elinajanodote on muita heikompi ja he altistuvat muita helpommin infektioille, sydänsairauksille ja masennukselle. (Valtonen 2014.) Helsingin Sanomien vuonna 2002 lukijoilleen toteuttamassa kyselyssä 993:sta vastaajasta 65 henkilöä totesi, että heidän masennuksensa syy on yksinäisyys (Hiilamo 2011, 98). Forbesin artikkelin (2018) mukaan sosiaalisella kanssakäymisellä on suuri vaikutus yksinäisyyden negatiivisten vaikutusten heikentämiseen. Harvardin toteuttama tutkimus osoitti, että ihmiset, joilla on muita vahvempia sosiaalisia suhteita, ovat terveempiä ja iloisempia. (Walton 2018.)

4.2 Maahanmuuttajan yksinäisyys

Maahanmuutto- ja kotoutumisprosessiin liittyvät monet eri tunteet ja näitä tunteita kukin maahanmuuttaja kokee eri tavalla. Yksinäisyys on yksi tunteista, joka voi ilmetä useiden maahanmuuttajien sopeutumisessa uuteen ympäristöön. Yksinäisyyttä voidaan kuvata yksinäisyyskäyrässä, jonka alkuvaiheessa maahanmuuttajat voivat kokea kuulumattomuuden tunteen aiheuttamaa yksinäisyyttä. Siinä vaiheessa maahanmuuttajaa voivat askarruttaa ajatukset kuten ”olen erilainen, kaikille tuntematon, en ymmärrä kieltä enkä osaa toimia ilman neuvoja, elänpö samaan tapaan kuten muut?” Yksinäisyyden aste ja luonne voivat muuttua uudessa maassa oleskellessaan elämäntavan ja olosuhteiden muutoksien mukaan. (Kopylova 2011, 122 – 123.) Maahanmuuttajien kokema syrjintä ja omista läheisistä eroaminen voivat myös aiheuttaa yksinäisyyden ja muiden mielenterveysoireiden kokemista (THL 2019).

Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksessa (2014, 20 - 21) pyrittiin kuvaamaan osallistujien kokemaa yksinäisyyttä esittämällä kysymys ”Tunnetko itseäsi yksinäiseksi?” Tutkimuksen tuloksien mukaan Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmään kuuluvat (17 %) kokevat yksinäisyyttä useimmin kuin muut osallistujat. Se on jopa enemmän kuin Suomen koko väestön (9 %) yksinäisyysaste. Vaikka ero sukupuolien välillä ei ole merkittävän suuri, Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka -ryhmässä naisten ja miesten välinen ero koetussa yksinäisyydessä on suurin. Naiset (19 %) kokevat miehiä (14 %) useammin yksinäisyyttä, mikä on korkeampi kuin Suomen koko väestön yksinäisyysaste.

Yliopistokeskus Chydeniuksen rehtori Kati Turtiainen kiinnitti huomiota erityisesti perhesyiden vuoksi maahan tulleisiin maahanmuuttajiin, joiden puoliso on suomalainen. Hänen mielestään erityisesti syrjäseudulla asuvat maahanmuuttajapuolisot ovat syrjäytymisen vaarassa ja kokevat monesti yksinäisyyttä, koska heidän kontaktinsa paikalliseen yhteisöön voi olla vähäinen. He jäävät useimmiten viranomaisten huomion ulkopuolelle, koska heidän suomalaisen puolison ajatellaan autavan heitä. (Räihälä 2018.)

4.3 Yksinäisyys on periytyvää

Junttilan mukaan synnytyksen jälkeen monet äidit kokevat yksinäisyyttä. Vauvan kanssa kotiin jääminen vaikuttaa suhteisiin ulkomaailmaan ja yksinäisyys kasvaa. Koetulla yksinäisyydellä voi olla pitkäaikaisia vaikutuksia sekä äidille että lapsille. Äidit voivat kokea epäonnistuneensa äitinä ja potea syyllisyyttä omasta yksinäisyydestään, mikä voi vaikuttaa heidän lapsiinsa. (Assulin 2016.) Tutkimusten mukaan yksinäisten vanhempien lapset saattavat olla muita todennäköisemmin sosiaalisesti ja emotionaalisesti yksinäisiä kouluikäisenä. Geneettisen perimän vaikutus laskee lapsen kasvaessa ja sen sijaan lapsen kasvuympäristön vaikutus rupeaa lisääntymään lapsen yksinäisyyden kokemuksessa. Tulokset esittivät myös, että vanhempien yksinäisyys, tyytymättömyys omiin sosiaalisiin kontakteihin ja heikompana koettu vanhemmuus aiheuttavat kouluikäisten lasten yksinäisyyttä voimakkaammin kuin muiden. (Junttila 2015, 129 – 131.) Tämän työn kiinnostuksen kohde on kuitenkin lapsen varhaisemmassa vaiheessa kokema yksinäisyys, eli varhaiskasvatuksen piirissä olevien lasten yksinäisyys.

Junttilan toteuttamassa tutkimuksessa lähdettiin etsimään vastauksia kolmivuotiaiden yksinäisyydestä. Tutkimuksen mukaan päivähoidossa huomaamattomat eli näkymättömät lapset, jotka eivät ole erityisesti yhteistyökykyisiä, empaattisia eikä häiritseviä, ovat joukon yksinäisimpiä, ahdistuneimpia ja masentuneimpia yläkouluun tullessaan. Heidän vanhempansa olivat joukon yksinäisimpiä ja ahdistuneimpia. On tärkeä kiinnittää huomiota näihin lapsiin ja heidän vanhempiinsa, jotka ovat liian ujoja eivätkä uskalla ottaa yhteyttä opettajaan ja kertoa huolistaan lapsen tilanteesta. Vaikka riski on olemassa, varhaisessa vaiheessa asiaan puuttumisella voidaan vaikuttaa. Ei saisi unohtaa, että asiat, kuten ympäristötekijät, varhaiset vuorovaikutussuhteet ja kaveripiiri, ovat olennaisia tekijöitä lapsen kasvatuksessa. (Junttila 2015, 131 – 133.)

4.4 Lasten yksinäisyys

Sosiaalisilla taidoilla lapsi pystyy ratkaisemaan ristiriitoja ja saavuttamaan tavoitteitaan loukkaamatta toisia. Lapsen sosiaaliset taidot kehittyvät erityisesti kolmen ja seitsemän ikävuoden välillä. Lapsen sosiaalisten taitojen kehittymistä auttaa hänen asemansa vertaisryhmässä. Ympäristöstä saadulla positiivisella palautteella lapsi kokee tulevana hyväksytyksi ja turvallisessa ympäristössä hän kehittää sosiaalisia taitoja kuten yhteistyötaitoja, empatiakykyä ja itsesääätelyä sekä omaa persoonallisuuttaan. (Järvinen & Mikkola 2015, 28.) Laineen (1998) mukaan sosiaalisesti taitavat lapset pystyvät hankkimaan ja ylläpitämään toveri- ja ystävyys-suhteita, kun taas sosiaalisesti kehittymättömät lapset käyttäytyvät ja toimivat epäsosiaalisesti (Neitola 2013, 101).

Lasten yksinäisyyteen johtavat syyt ovat muun muassa sosiaalisten taitojen puute, torjutuksi tuleminen esimerkiksi erilaisuuden takia ja elämäntilanteen muutokset (Suomen Mielenterveysseura 2019). Tutkimuksen mukaan päiväkodeissa lasten yksinäisyys liittyy torjutuksi tulemiseen ja syrjäänvetäytyvään käyttäytymiseen. Torjutuksi tuleminen syynä voi olla, että lapsen sosiaaliset taidot ovat heikkoja. Päiväkoti-ikäisten yksinäisyys voi johtaa lapsissa heikompaan itsetuntoon, erilaisiin pelkoihin ja ahdistuneisuuteen, kiusaamiseen, kiusatuksi joutumiseen, torjutuksi tulemiseen ja syrjään vetäytymiseen. (Junttila 2015, 88 – 90.)

Lasten yksinäisyyttä voidaan estää opettamalla ja mallintamalla kotona sosiaalisia taitoja. Vanhempien lisäksi sukulaiset ja vieraat auttavat lasta kehittämään näitä taitoja. Lapsen kasvu-ympäristössä olevat toimintamallit siirtyvät lapsille. Sen takia vanhempien sosiaaliset toiminnat, psyykinen hyvinvointi ja vanhempi-lapsi-suhteen laatu ovat tärkeitä lapsen kehittyessä. Lisäksi perheen psyykinen ilmapiiri ja vuorovaikutussuhteet edistävät vanhempien toimisuutta vanhemman roolissa. (Junttila 2015, 165.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tutkimuksessa koottiin Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnassa mukana olleiden maahanmuuttajaäitien kokemuksia mahdollisesti koetusta yksinäisyydestään. Haastatteluissa käsiteltiin myös oman ja suomalaisen kulttuurin välisiä eroja ja yksinäisyyden vaikutuksia lapsen sosiaaliseen kehitykseen.

Tästä aiheesta on tehty muutama opinnäytetyö, mutta opinnäytetyöt olivat ammattikorkeakoulutasoisia. Staaf (2017) on tehnyt Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnasta ”Äitien kokemuksia Setlementin Arkipaja-toiminnasta”-nimisen opinnäytetyön. Tekemässään työssään Staaf pyrki selvittämään haastatellen neljää äitiä, miten Arkipajassa mukana olleet äidit olivat kokeneet Arkipaja-toiminnan. Hänen työssään pyrittiin saamaan vastauksia siihen, mitkä asiat Arkipaja-toiminnassa olivat tukeneet äitejä ja miten tavoitteet olivat toteutuneet. Hänen tutkimuksessaan nousi esille kaikkien haastateltavien yksinäisyyden kokemus, joka koettiin tärkeimpänä syynä Arkipaja-toimintaan osallistumiselle. Lisäksi tutkimuksessa tuli esille äitien kokemuksia ohjaajalta saadusta tuesta. Arkipaja-toimintaan osallistuneet äidit kokivat saavansa tukea yksilöllisten tarpeiden mukaisesti vanhemmuuteen. Lisäksi äidit saivat mahdollisuuden vertaistukeen, vaikka suomen kielen puutteen koettiin vaikuttavan äitien keskeiseen vuorovaikutukseen. (Staaf 2017.)

Toivasen ”Äitinä uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa” tutkimuksessa (2016) kiinnitettiin huomiota erityisesti äitiyden kokemukseen uudessa maassa. Tutkimuksen toisena tavoitteena oli selvittää maahanmuuttajaäitien mahdollisesti kohtaamia haasteita Suomessa. Viimeisenä asiana tutkimuksessa haluttiin saada vastauksia siihen, minkälaista apua ja tukea maahanmuuttajaäidit olivat Suomessa saaneet. Tutkimus toteutettiin määrällistä tutkimusmenetelmää käyttäen ja tutkimuksessa saatiin yhteensä 17 vastausta maahanmuuttajaäideiltä. Tutkimustuloksissa nousi esille, että uuteen kulttuuriin sopeutuminen oli alussa vaikeaa. Tutkimuksen mukaan Suomessa yli seitsemän vuotta asuneet äidit eivät kokeneet heidän elämänsä niin vaikeaksi kuin ne, jotka olivat asuneet Suomessa alle seitsemän vuotta. Tutkimuksessa tuli esille suomen kielen oppimisen haasteellisuus ja sen vaikutus

lasta ja hänen kasvatustaan koskevien ohjeiden ymmärtämiseen. Tutkimukseen osallistuneet äidit kokivat saavansa apua ja tukea maahanmuuttovirastosta, päiväkodista ja koulusta. Ystäviltä ja perheeltä saatu tuki nähtiin pienempänä verrattaessa edellisistä tahoista saatuun tukeen. Siihen vaikutti nimenomaan se, että sukulaiset eivät asu Suomessa. (Toivanen 2016.)

5.1 Tutkimuksen tavoitteet ja lähtökohdat

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toimintaan osallistuneiden maahanmuuttajaäitien kokemuksia mahdollisesti koetusta yksinäisyydestä ja sen vaikutuksista oman vanhemmuuden kokemukseen ja lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Tutkimuksen tuloksilla tavoiteltiin tuoda tietoa Setlementtiyhdistykselle ja esittää Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnan vaikuttavuutta yksinäisten maahanmuuttajaäitien arkeen ja vanhemmuuteen.

Opinnäytetyön päätutkimusongelma oli:

Miten Setlementin Arkipaja-toiminnan maahanmuuttajaäidit kokevat mahdollista yksinäisyyttä?

Alatutkimusongelmat olivat:

Minkälaiset asiat vaikuttavat mahdollisen yksinäisyyden kokemiseen Suomessa?

Miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa vanhemmuuteen ja oman lapsen sosiaaliseen kehitykseen?

Tutkimuksessa haluttiin kuvata myös maahanmuuttajaäitien saamaa tukea Setlementin Arkipajasta ja muilta mahdollisilta tahoilta sekä päiväkodin roolia lapsen sosiaalisten taitojen kehityksen tukena (Liite 1).

Tutkimuksen kohderyhmä muodostui Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnassa mukana olleista maahanmuuttajaäideistä, joilla on alle seitsemänvuotiaita

lapsia. Tutkimuksen kohderyhmä rajattiin äiteihin, joilla on alle seitsemänvuotiaita lapsia. Sen tarkoituksena oli tutkia nimenomaan varhaiskasvatuksessa olevia lapsia ja päiväkodin roolia eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten sosiaalisten taitojen kehittämisessä. Tutkimuksen kohderyhmä muodostui eri kieli- ja kulttuuritaustaisista ihmisistä. Haastateltavien valinnassa pidettiin tärkeänä, että haastattelijalla ja haastateltavilla on yhteinen kieli. Sen perusteella tutkimukseen osallistuvat rajattiin äiteihin, jotka osaavat hyvin suomea tai englantia. Tällöin vältettiin tulkkien käyttämistä aineistoa kerätessä.

5.2 Tutkimusote

Tämän tutkimuksen tutkimusote oli laadullinen eli kvalitatiivinen. Laadullisen tutkimusotteen tehtävä on selvittää tutkittavien ilmiöille ja tapahtumille antamia merkityksiä ja saada heidän äänensä kuuluviin (Hirsjärvi & Hurme 2000, 28). Tähän opinnäytetyöhön valikoitui laadullinen tutkimusote. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda tutkittavien näkemyksiä ja kokemuksia mahdollisesti koetusta yksinäisyydestä.

Laadulliset tutkimukset pohjautuvat tutkittavien henkilöiden omaksumiin tietoihin ja heidän kokemuksiinsa tutkittavasta ilmiöstä tai tapahtumasta. Heiltä saatujen tietojen avulla pyritään kuvaamaan ja tulkitsemaan tiettyä tapahtumaa. Sen takia kvalitatiivisessa tutkimuksessa on tärkeää kerätä aineistoa tutkimuksen tarkoitukseen sopivilta henkilöiltä, joilla on ilmiöstä mahdollisimman paljon tietoa tai kokemusta. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 85.)

Creswellin (1994) mukaan laadullinen tutkimus perustuu tutkimuksen kuluessa kehittyvään prosessiin, jossa keskitytään useiden tekijöiden selvittämiseen ja sen kautta lopullisen kokonaiskuvan muodostamiseen. Tässä tutkimusmenetelmässä hyödynnetään teoriaa ja säännönmukaisuuksia asiasta suuremman ymmärryksen luomiseksi. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 25.) Laadullinen tutkimusmenetelmä soveltuu hyvin tämän opinnäytetyön tarkoitukseen. Tässä tutkimuksessakin äitien yksinäisyyttä haluttiin kuvata useita yksinäisyyteen vaikuttavia elementtejä selvittäen.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätessä käytetään useimmiten eri menetelmiä, muun muassa haastattelua ja kyselyä. Tutkija valitsee omaan tutkimusongelmaan ja käytettävissä oleviin resursseihin soveltuvan tutkimusmenetelmän. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 71.) Tämän tutkimuksen menetelmä oli teemahaastattelu. Aineistonkeruumenetelmän valinnassa kiinnitettiin huomiota tutkimuksen kohderyhmään ja tutkimuksen aiheeseen. Haastateltavina oli tässä tutkimuksessa maahanmuuttajaäidit ja aiheena oli yksinäisyys.

Haastattelutilanteessa tutkija ja tutkittava ovat kasvokkain ja kielellisessä vuorovaikutuksessa. Kielen lisäksi tutkittavien eleet ja ilmeet ovat nähtävissä ja tulkitsemissa. Haastattelutilanteet tarjoavat mahdollisuuden kertoa aiheesta ja itsestään vapaasti tutkittaville. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2010, 204 - 205.)

5.3 Tutkimuksen kohde

Tutkimuksen kohderyhmä muodostui Vaasan Setlementtiyhdistyksen Arkipaja-toiminnassa mukana olleista maahanmuuttajaäideistä. Tutkimukseen osallistuvilla äideillä oli alle kouluikäisiä lapsia. Haastateltavien valinnassa pidettiin tärkeänä, että heidän suomen tai englannin kielitaitonsa on riittävä, jotta he voivat osallistua aktiivisesti keskusteluun. Kielitaidon riittävyys nähtiin edellytyksenä kysymyksien ymmärretyksi tulemisen ja keskustelun sujumisen kannalta.

Setlementin Arkipaja-toiminta on suunnattu äideille, joilla on elämässään haasteita. Asiakkaita ovat esimerkiksi nuoret äidit, joilla ei ole kokemusta äitiydestä ja tarvitsevat tukea äitiyteen tai maahanmuuttajaäidit, joilla ei ole sosiaalista verkostoa ympärillään ja ovat ihan yksin äitiyden kanssa. Arkipajan tavoitteet ovat syrjäytymisen ehkäiseminen, ettei äidin tarvitsisi jäädä yksin kotiin ja vahvistaa äidin ja vauvan välistä vuorovaikutusta. Arkipajassa lapset ovat toiminnan keskiössä. Arkipajassa pyritään siihen, että lapset saisivat selkeän päivärhythmin, mikä auttaisi heidän siirtymistään päiväkotiin. Arkipaja edistää myös maahanmuuttajaäitien kotoutumista Suomeen. Arkipajassa äidit oppivat arkipäiväisiä asioita, kuten ruoan laittamista sekä käymistä kaupassa, kirjastossa ja avoimessa päiväkodissa. Arkipajassa

toimii kaksi ryhmää, jotka kokoontuvat kaksi kertaa viikossa. Jokaisessa ryhmässä on kuusi äitiä ja kuusi lasta. (Kuusisto 2018.) Tutkimukseen osallistuvia valittiin Setlementin työntekijän avustuksella Arkipaja-toiminnan molemmista ryhmistä. Hänen kautta saatiin yhteys äiteihin, jotka olivat kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseen. Tutkimukseen osallistumiseen suostui viisi äitiä.

5.4 Aineiston kerääminen

Tässä tutkimuksessa pyrittiin keräämään aineistoa haastattelemalla. Tutkimuksessa päättökysymysongelma oli, miten maahanmuuttajaäidit kokevat yksinäisyyttä. Tämän tutkimuksen aineisto pohjautui heidän kokemuksiinsa. Tutkimuksessa haastattelumenetelmän valinnan perusteena oli saada mahdollisimman paljon tietoa tutkittavien kokemuksista joustavaa ja vuorovaikutuksellista menetelmää käyttäen. Sarajärven ja Tuomen (2013, 73) mukaan joustavuus on haastattelumenetelmän yksi eduista. Haastattelutilanteissa haastattelija saa mahdollisuuden toistaa kysymyksiä ja selventää epäselviä kohtia. Jos syntyy väärinymmärryksiä, selventämällä asiaa lisää haastattelussa voidaan poistaa niitä ja jatkaa keskustelua. Opinnäytetyössä kohderyhmälle haastatteluja pidettäessä hyödynnettiin haastattelumenetelmän joustavuutta ja selvennettiin väärinymmärryksiä tarvittaessa.

Tässä tutkimuksessa aineistokeruumenetelmän valinnassa kiinnitettiin erityistä huomiota tutkittavien kielitaitoon ja aiheen sensitiivisyyteen. Haastattelumenetelmän valinnassa oli vaikuttava asia myös se, että tutkimuksessa arvostettiin kielellisen ilmaisun lisäksi myös kehollista ilmaisua kommunikaatiovälineenä silloin, kun kielitaito ei riitä. Haastattelutilanteessa haastattelijan toinen rooli on havainnoitsija, joka havaitsee haastattelevien ilmeitä ja reaktioita. Hän voi hyödyntää omia havaintoja eli haastattelevien sanattomia viestejä raportissaan. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 73.) Tämän opinnäytetyön haastatteluissa havainnoitiin, että ilmeet kertovat enemmän kuin sanat.

Haastatteluissa käytettiin teemahaastattelumenetelmää eli strukturoimatonta haastattelumenetelmää. Teemahaastattelu keskittyy ihmisten tulkintoihin ja tuo

haastateltavien ääneen kuuluviin. Haastattelu rakentuu yksityiskohtaisten kysymysten sijaan tiettyjen teemojen ympärillä (Hirsjärvi & Hurme 2000, 48). Tässä tutkimuksessa teemahaastattelun etuna koettiin, että haastattelussa vuorovaikutuksen avulla saatiin tuoda maahanmuuttajaäitien näkökulmia esiin tiettyjen teema-alueiden varassa. Tutkimushaastatteluun sisältyi seitsemän teema-aluetta, jotka koskivat muun muassa yksinäisyyden kokemusta, vanhemmuutta, lapsen kasvua ja sosiaalisten taitojen kehitystä (Liite 1).

5.5 Tutkimusaineiston analysointi

Haastattelutilanteessa pyydettiin haastateltavilta lupaa haastattelun nauhoittamiseen. Nauhoitetut aineistot litteroitiin haastattelun päättyessä. Tällä menetelmällä saatiin haastateltavien vastauksia esille ja poimittiin keskustelun kokonaisuudesta tärkeitä tietoja analysointia varten. Aineiston litteroinnissa voidaan kirjoittaa koko kerätty aineisto sanasanaisesti tai valita aineistoa teema-alueiden pohjalta (Hirsjärvi ym. 2010, 222). Aineiston litteroinnissa kirjoitettiin koko aineisto sanasanaisesti.

Tässä tutkimuksessa analysoitiin aineistoa sisällönanalyysimenetelmää käyttäen. Sisällönanalyysimenetelmässä sisältö voidaan analysoida aineistolähtöisesti tai teorialähtöisesti (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Tässä tutkimuksessa tietoa analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Analysoinnissa käytettiin kuvioita. Analyysiä tehdessä aineisto eritellään ja luokitellaan teemoittain. Luokittelu mahdollistaa teorian kehittämistä ja keskeisten ja tärkeiden tietojen näkyviin tuomista. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 143, 147.)

Haastattelujen litteroinnissa poistettiin ensin aineistoa, joka oli tämän tutkimuksen kannalta epäolennaista. Aineiston ryhmittelyssä käytiin koko aineisto läpi ja kokonaisuudesta etsittiin samankaltaisuuksia, joiden pohjalta tehtiin luokittelua. Analyysissä valikoitiin tutkimuksen kannalta olennaisia kohtia, joiden pohjalta kehitettiin teoriaa.

5.6 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksessa tutkittavia on suojattava selvittämällä heille tutkimuksen tavoitteita, menetelmiä ja sen mahdollisia riskejä (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131). Aineistoa kerätessä tulee tiedottaa haastateltaville myös, missä tutkimusaineistoa käytetään (Kuula 2006, 99). Tässä tutkimuksessa tutkimukseen osallistuvia äitiä tavoiteltiin Settlementin Arkipaja-toiminnan ohjaajan kautta, ja tutkimuksen tavoitteista ja sisällöstä tiedotettiin haastateltaville äideille ennen kuin haastattelut toteutettiin. Tässä tutkimuksessa pidettiin yhtenä tärkeänä kriteerinä, että osallistujilla on riittävän hyvä suomen tai englannin kielen taito, että he pystyvät ymmärtämään ohjeita ja vastaamaan kysymyksiin.

Tutkittavien suojaamiseen kuuluu myös osallistuvien vapaaehtoisuus ja nimettömyys (Tuomi & Sarajärvi 2013, 131). Tutkimukseen osallistuminen perustui vapaaehtoisuuteen ja osallistuvien henkilötietojen suoja turvattiin. Heidän henkilötietojensa ja haastattelussa saatuja tietoja ei luovutettu ulkopuolisille.

Vapaaehtoisuus on todella tärkeä kriteeri silloin, kun aineistoa kerätään yhden organisaation toiminnan yhteydessä. Silloin on vaarana, että osallistujille tulee sellainen vaikutelma, että heidän on pakko osallistua tutkimukseen. (Kuula 2006, 108.) Tutkimusta varten osallistujia tavoiteltaessa kunnioitettiin heidän itsemääräämisoikeuttaan.

Tutkimusaineistojen luottamuksellisuutta on ylläpidettävä aineiston käsittelyssä, analyysissa ja tiedon säilyttämisessä. Sen takia aineiston suojaaminen on suunniteltava huolellisesti, ettei se vaaranna tutkittavien ihmisoikeuksia ja henkistä ja fyysistä hyvinvointia. (TENK 2019.) Tutkimuksen haastattelukysymyksiä valmistessa huolehdittiin kysymyksien asiaankuuluvuudesta. Siitä syystä haastattelukysymyksiin ei sisälletty kysymyksiä muun muassa äitien syntymämaasta, joka ei ole merkityksellinen tutkimuksen tavoitteiden ja tuloksien kannalta.

6 TULOKSET

Haastattelut maahanmuuttajaäitien kanssa toteutettiin huhtikuun ja toukokuun 2018 aikana. Haastatteluun osallistui viisi äitiä, joilla oli alle 7-vuotiaita lapsia. Haastattelevien asumisaika Suomessa vaihteli kahdesta vuodesta kymmeneen vuoteen. Eri asumisajat auttoivat saamaan näkemystä kotoutumisen eri vaiheissa olevien kokemuksista yksinäisyydestä. Haastatteluun osallistuvat kaikki äidit olivat tutkimushetkellä kotiäitejä.

Haastattelujen alussa haastateltavat kokivat yksinäisyyden kuvaamisen haastavaksi ja kysymys yksinäisyyden merkityksestä herätti monessa ajatuksia omasta mahdollisesta yksinäisyydestä. Haastattelujen edetessä haastattelijan aktiivisuus kysymysten selventämisessä ja ymmärryksen lisäämisessä koettiin tarpeelliseksi. Haastatteluissa käytettiin tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastattelut etenivät vapaassa keskustelumuodossa. Keskustelujen aikana haastateltavat joskus palasivat entisiin kysymyksiin. Aineiston litteroinnissa ja teemoittelussa käytiin tarkasti läpi vastauksia ja pyrittiin hyödyntämään kaikkia teemoihin kuuluvia kommentteja. Tähän tutkimukseen valittu aihe oli koskettava ja tunteita herättävä. Haastattelun aikana nähtiin, että aihe koski monien elämää, myönteisiä ja kielteisiä kokemuksia Suomessa ja kotimaassa. Tuloksien analysoinnissa hyödynnettiin kuvioita ja suoria lainauksia.

6.1 Yksinäisyys

Haastateltavia pyydettiin ensimmäisenä kysymyksenä määrittelemään yksinäisyyttä ja miten se näkyy heidän elämässään (kuvio 1). Tämän kysymyksen tarkoituksena oli selvittää heidän tämänhetkistä kokemusta yksinäisyydestä ja saada tietoa siitä, minkälaisia tunteita ja ajatuksia yksinäisyys herättää vastaajissa. Vastaajia oli viisi.

Kuvio 1. Vastaajien näkemyksiä yksinäisyydestä.

Kavereiden ja läheisten puute. Suurin osa vastaajista määritteli yksinäisyyden olevan kavereiden ja läheisten puutetta. Kavereiden puuttuminen mainittiin ensimmäisenä vastauksena monessa vastauksessa.

”Yksinäisyys kuulostaa huonolta, en mä halua olla yksinäinen. Mutta en mä tiedä kuuluunko mä tähän ryhmään, joskus tuntuu siltä, että olen yksinäinen. Kun muutin Suomeen, asuin keskellä metsää. Olin aivan yksin. Ei ollut ketään eikä naapureita.”

”Yksinäisyys on se, että olet yksin kotona, ei ole kavereita.”

”Kun täällä ei ole minun kotimaalaisia, en voi mennä kenenkään kanssa ulos juomaan kahvia tai tekemään jotain. Tulee paha mieli.”

Kotiäitiys. Osa vastaajista kuvasi yksinäisyyttä kotona lapsen kanssa koko ajan yksin olemisena. Vastauksissa tuli myös esille, että lasten hoitotyö on monesti äitien vastuulla eivätkä isät osallistu riittävästi.

”Vauvan on pakko tulla ekana. Joskus on pakko olla kotona koko aika. Minun mies tekee paljon töitä, sitten mä oon paljon yksin vauvan kanssa. Silloin tuntuu yksinäiseltä”

”Ajattelen, että olen koko aika yksin. Kun mies asuu kaukana, olen ollut kolmen lasten kanssa yksin kotona. Mutta tiedän että lapsia on pakko hoitaa.”

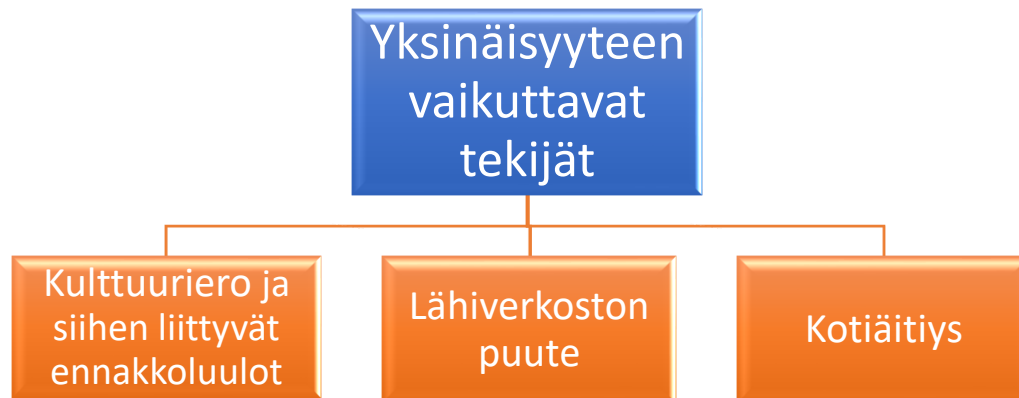
Yksinhuoltajuus. Yhdellä vastaajalla kysymys yksinäisyyden tarkoituksesta herätti ajatuksia omasta yksinhuoltajuuden kokemuksesta.

”Olen yksinhuoltaja. Teen aina yksin asioita. Kun ei ole kavereitakaan hoidan kaikki itse. Yksinäisyys sanasta tulee huono-olo. Yksinäisyys on vaikea. En mä halua olla yksinäinen.”

Melkein kaikki vastaajat säikähtyivät heti ensimmäisestä kysymyksestä, kun heiltä kysyttiin mitä yksinäisyys tarkoittaa. Sana yksinäisyys herätti kaikissa kielteisiä tunteita ja jokainen vastaaja sanoi, että hän ei halua olla yksinäinen. Kun keskustelu eteni, kuitenkin jokainen löysi omasta elämästä nimenomaan kotoutumisajalta yksinäisyyden kokemuksia. Tähän kysymykseen saaduissa vastauksissa nähtiin, että maahanmuuttajanaisten kotoutumisen viivästymisen ja yksinäisyyden kokemisen taustalla on monesti perheellistyminen ja sen seurauksena kotiin lapsen kanssa yksin jääminen. Lisäksi kavereiden puute ja yhteyden vähäisyys kantaväestön kanssa on yleistä maahanmuuttajanaisten joukossa. (ks. luku 2.2.4, 2.2.5 & 4.2.)

6.2 Yksinäisyyteen vaikuttavat tekijät

Haastatteluissa keskusteltiin paljon Suomessa koetun yksinäisyyden syistä ja vastaajat toivat esille omia näkemyksiä yksinäisyyteensä vaikuttavista tekijöistä. Seuraavassa kuviossa (kuvio 2) vastaajien näkemykset jaoteltiin kolmeen eri teema-alueeseen. Vastaajia oli viisi.

Kuvio 2. Vastaajien yksinäisyyteen vaikuttavat tekijät.

Kulttuuriero. Suurin osa vastaajista toi esille Suomen ja oman kotimaan välisen kulttuurieron olevan suurena esteenä suomalaisiin tutustumisen edessä. Vastauksissa mainittiin, että monien on vaikea uskaltaa ottaa askel kohti kantaväestöön tutustumista. Tuli selvästi ilmi, että monien vaikeuksien taustalla olivat ennakkoluulot toista kulttuuria kohtaan.

”Minä en yrittänyt tutustua suomalaisiin ihmisiin, koska ajattelin, että täällä on vaikea tutustua suomalaisiin. Ajattelen, että meidän ja suomalaisen kulttuurin välillä on iso ero. Mutta kun opiskelin suomen kieltä, silloin tutustuin ihmisiin muista maista.”

”Ensinnäkin tämä on vieras maa. En voi mennä puhumaan kenenkään kanssa. Se on vaikea. Jos sinä olet yksin, et voi menne naapureihin ja kysyä voinko mä tulla sun kanssa vähän juttelemaan. Ei. Kerrostaloissa sinä voit asua 1 vuotta ja sinä et tunne edes ketään.”

”On vaikea saada suomalaisia kavereita, jos menet kirkkoon tai kerhoon silloin sä voit tutustua kavereihin ja sanoa hänelle tervetuloa minun kotiin. Suomalainen kulttuuri on erilainen ei voi saada kaverit heti kotiin.”

Lähiverkoston puute. Useissa vastauksissa nousi esille, että Suomessa lähiverkoston kuten perheen ja sukulaisten puute on yksi yksinäisyyden tärkeimmistä syistä. Suurimman osan haastateltavien perhe ja sukulaiset olivat heidän omassa kotimaassaan. Keskustelut herättivät ajatuksia myös perheen määrittelystä.

”Joskus tuntuu, että äiti ja kaikki on siellä kotimaassa ja mä oon täällä yksin. Joskus tulee paha mieli ja ikävä.”

”Alussa oli vähän vaikea, kun minulla oli iso perhe Afrikassa. Kun tulin asumaan tänne miehen ja lasten kanssa, se oli vaikea. Mä jätin äitiä, sisaruksia eli kaikkia sinne. Kun tulin tänne en tunne ketään. Tuntui yksinäiseksi.”

Kotiäitiys. Osa vastaajista mainitsi vastauksissaan kotiin yksin vauvan kanssa jäämisen olevan esteenä muihin ihmisiin tutustumiselle ja kavereiden saamiselle. Vastauksissa tuli esille myös se, että kotiin lapsen kanssa jääminen vaikeuttaa kotoutumista ja kielitaidon ylläpitämistä.

”Olen paljon yksin lapsen kanssa kotona. Tykkään lapsen hoitamisesta mutta joskus tulee stressiä, että en ole enää nuori ja haluaisin mennä opiskelemaan tai töihin.”

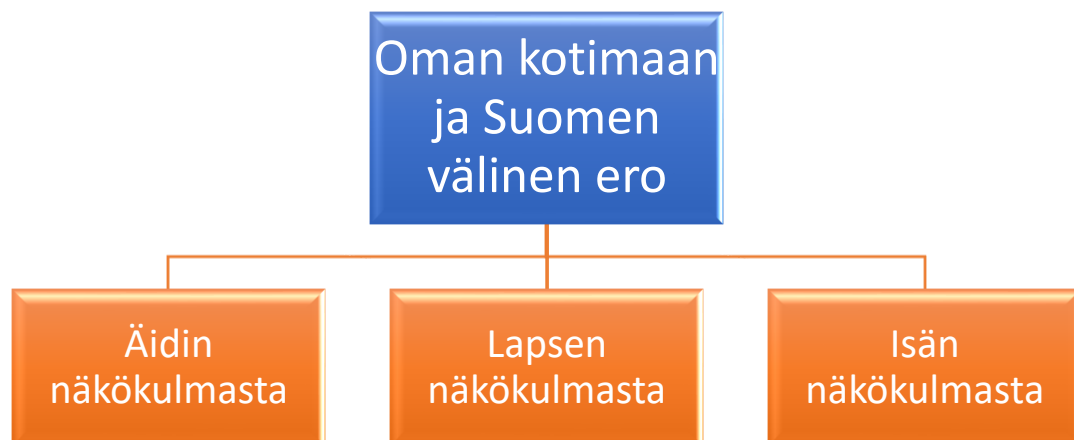
”Ajattelen, että koko aika olen ollut yksin. Olin suomen kielen kurssilla. Nyt olen vauvan kanssa kotona. Haluaisin opiskella uutta ammattia mutta tuntuu, että kun olen äitiyslomalla, unohdan suomen kieltä.”

Tämän kysymyksen kohdalla kotiäitiys nähtiin myös yksinäisyyden tärkeänä syynä, jota koettiin estävän äitien osallisuutta kotoutumista edistäviin toimintoihin ja tutustumista muihin ihmisiin (ks. luku 2.2.4). Suurimmassa osassa vastauksissa yksinäisyyden syyksi mainittiin kulttuuriero. Tämän käsityksen nähtiin olevan yhteydessä myös ennakkoluuloihin suomalaista kulttuuria ja suomalaisia kohtaan. Monien vastauksien taustalla oli ajatus, että suomalaiset ovat sisäänpäin kääntyneitä ja varovaisia, mikä esti monia maahanmuuttajia uskaltamasta ottamaan

suomalaisiin kontaktia (ks. luku 2.2.3) Lähiverkoston, kuten perheen ja sukulaisten kaukana asuminen ja sen tuoma yksinäisyys tuli esille melkein jokaisessa vastauksessa. Vastauksissa nähtiin myös yhteisöllisen kulttuurin elementtejä, joissa perheen läheisyys ja yhteisöllisyys koettiin elämän kaikissa vaiheissa tarpeelliseksi. (ks. luku 2.2.5 & 4.2)

6.3 Suomen ja oman kotimaan välinen ero yksinäisyyden näkökulmasta

Vastaajia pyydettiin arvioimaan Suomen ja oman kotimaan välisiä eroja yksinäisyyden kokemisesta oman, lapsen ja isän näkökulmasta. Kun vastaajat toivat esille omia näkemyksiä yksinäisyyden näkökulmasta, aihe koski myös paljon äitiyttä ja sitä, miten äitiys koettaisiin omassa kotimaassa. Alla olevan kuvion (kuvio 3) mukaisesti teemat jaoteltiin äidin, lapsen ja isän näkökulmiin. Vastaajia oli viisi.

Kuvio 3. Yksinäisyyden kokemus omassa kotimaassa ja Suomessa äidin, lapsen ja isän näkökulmasta.

Äidin näkökulmasta. Melkein kaikissa vastauksissa nousi esille, että yksinäisyys lisääntyi synnytyksen jälkeen. Jokaisessa vastauksessa yksinäisyys ja äitiys mainittiin rinnakkain ja naiset vastasivat kysymykseen siitä näkökulmasta, millaista olisi

olla yksinäisyyttä kokeva äiti omassa kotimaassa ja Suomessa. Vastuksien mukaan monet olivat sitä mieltä, että he saisivat enemmän tukea perheeltä ja kavereilta omassa kotimaassa.

”Kun synnytin kotimaassa, kaverit ja sukulaiset tulevat katsomaan ja hoitamaan vauvaa. Äiti tai sisko voi olla noin 2 kuukautta auttamassa minua. Täällä Suomessa ei. Se oli vaikea, kun minä synnytin täällä, olin aivan yksin ja menin sairaalaan yksin. Muutaman päivän jälkeen tuli ensimmäinen henkilö tarkistamaan miten minä voin. Kotimaassa samana päivänä tulisi ihmisiä katsomaan. Jos olen sairas, äiti tai sisko tulisi aina hoitamaan.”

”Äiti, siskot ja veljet kaikki on siellä kotimaassa ja minä olen täällä yksin. Ajattelen, että saisin enemmän tukea, jos olisin kotimaassa.”

Yksi äideistä oli sitä mieltä, että Suomessa äidit saavat enemmän tukea ja kannustusta opiskelu- tai työelämään osallistumiseen kuin hänen omassa kotimaassaan. Hänen mielestään omassa kotimaassa äitien tehtävä on vain hoitaa lapsia kotona.

”Ajattelen, että tässä maassa äitinä oleminen on niin hyvä. Täällä Suomessa äiti voi tehdä muuta kuin hoitaa lapsia. Esimerkiksi kun Somaliassa nainen saa vauvan, hän ei voi mennä töihin tai kouluun. Mutta jos täällä Suomessa hän haluaa, hän voi opiskella ja työskennellä. Ja se on hyvä asia. Tuntuu hyvältä, jos tekee jotain muuta ulkona omaa elämää varten. Meidän kulttuuri on tosi huono, koska nainen on aina kotona lasten kanssa.”

Yksi äiti mainitsi vastauksessaan, että Suomessa maahanmuuttajaäidit jäävät vauvan kanssa yksin kotiin, kun heillä ei ole sosiaalista verkostoa.

”Olen nyt paljon kotona vauvan kanssa. Jos olisin Ruotsissa, menisin paljon kavereille ja sukulaisille. Menisin enemmän ulos.”

Lapsen näkökulmasta. Suurimmassa osassa vastauksissa havaittiin, että jopa pienet lapset kokevat yksinäisyyttä Suomessa, mikä johtuu nimenoman äidin

yksinäisyydestä eli oman sosiaalisen verkoston puutteesta. Kaikissa vastauksissa kävi ilmi, että lapsilla ei ole kavereita päiväkodin ulkopuolella.

”Lapsilla on päiväkodissa kavereita, mutta päiväkodin ulkopuolella ei ole. Vaikka jokaisella on lapsia, kaikki on omassa asunnossa. Sen takia minun lapset eivät leiki muiden lasten kanssa. Melkein kaikki naapurit ovat maahanmuuttajia ja kaikki pitävät lapset sisällä”

”Lapsille oli vaikea kun alussa he olivat kotona ja eivät osanneet suomea. Oli vaikea osallistua lasten leikkeihin. Kun menee päiväkotiin ja kouluun lapset tottuvat nopeasti. Kun he olivat kotona, he näkivät ikkunasta, että lapset leikkivät ulkona. Kun minun lapset halusivat mennä leikkimään muiden lasten kanssa. Muille lapsille tuli pelko minun lapsista ja jotkut lapset suuttuivat ja sanoivat että he haluavat soittaa poliisille. Minun lapset olivat koko aika surullisia ja kyselivät miksi äiti meillä ei ole kavereita. Kun he aloittivat päiväkodissa, sitten kaikki meni hyvin.”

”Minun lasten kaverit ovat siskon lapset. Mutta heillä on vaikea uskaltaa tutustua muihin lapsiin puistossa.”

Osalle äideille lapsen yksinäiseksi jääminen on suuri huolen asia.

”Minulle tulee paljon huolia lapsen yksinäisyydestä. Siksi menen paljon puistoon ja haluan että hän saa paljon kavereita. Toivon, että hänelle tulee paljon kavereita, ei sama kuin minä.”

Isän näkökulmasta. Haastatteluun osallistuvat naiset vastasivat, miten heidän mielestään isät kokevat uudessa maassa yksinäisyyttä. Monen haastateltavan miehet asuivat toisessa kaupungeissa tai maassa. Sen takia osallistujat eivät pystyneet arvioimaan isien yksinäisyyden kokemuksia Suomessa. Monissa vastauksissa nousi esille, että isät voivat paremmin kuin äidit.

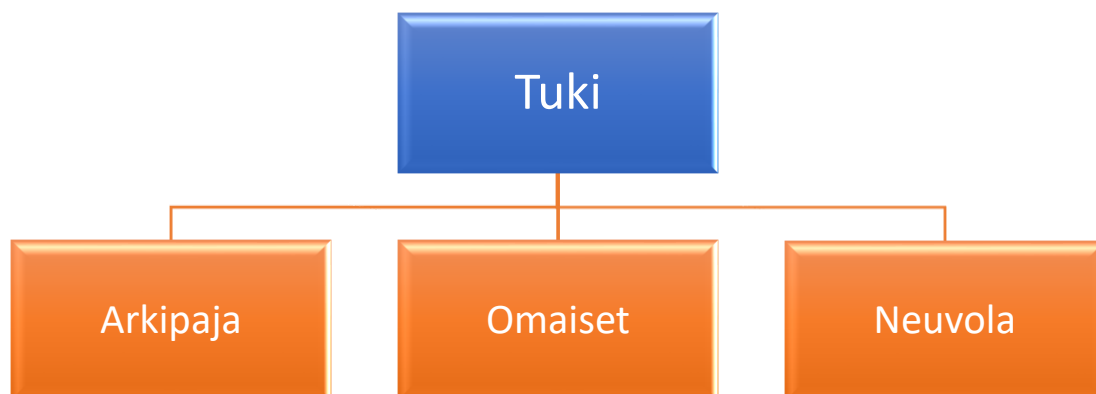
”Hänellä on paljon kavereita ja lähellä veljeksiä. Hänen elämässä on paljon menossa. Jos hän on kotona, hän voi ottaa lapset, mutta hän tekee yleensä paljon töitä.”

”Isällä on mukava olo täällä. Hän on tutustunut koulussa kavereihin, mutta ei ole hyviä kavereita vielä. Koska hän asuu vähän aika Vaasassa.”

Vastauksissa havaittiin, että äideillä ja lapsilla on suurempi riski kokea yksinäisyyttä kuin isillä. Isät osallistuvat koulu- ja työelämään ja pääsevät helpommin osaksi yhteiskuntaa (ks luku 2.2.5 & 2.2.4 & 4.2). Äitien kokema yksinäisyys liittyy äitiyteen ja synnytyksen jälkeen kotiin jäämiseen ilman tukiverkostoa. Vastauksissa mainittiin useimmiten, että omassa kotimaassa äidit saisivat enemmän tukea läheisistä ja he eivät jäisi yksin hoitamaan lapsia. Toisaalta nostettiin esille, että omaan kotimaahan verrattuna Suomessa kannustetaan äitejä enemmän osallistumaan koulu- tai työelämään, mikä nähtiin positiivisena ja yksinäisyyttä vähentävänä tekijänä. Suurimmassa osassa vastauksissa nähtiin, että lapsetkin kärsivät yksinäisyydestä ja torjutuksi tulemisesta, mikä aiheuttaa äideille huolia. Vastauksissa tuli ilmi, että lapset kokevat vaikeaksi löytää leikkikavereita kielitaidon, erilaisuuden ja äidin yksinäisyyden takia. Lisäksi nähtiin, että lasten elämässä tärkein paikka on päiväkotia, joka auttaa heitä kotoutumisessa, kavereiden saamisessa ja kielen oppimisessa. (ks. luku 3.2, 4.3 & 4.4)

6.4 Tuki äitiyteen ja yksinäisyyteen

Vastaajilta kysyttiin, mistä he saivat tukea äitiyteen ja yksinäisyyteen. Tämän kysymyksen tarkoitus oli selvittää, mistä ja millaisia tukitoimia maahanmuuttajaäidit saavat äitiyteen liittyvissä asioissa ja yksinäisyyden vähentämisessä. Vastaukset esitettiin alla olevassa kuviossa (kuva 4). Kysymykseen vastasi viisi osallistujaa.

Kuvio 4. Mistä tukia saadaan yksinäisyyteen ja äitiyteen.

Setlementti. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että Arkipajalta he saivat suurta vauvan hoitoon ja oman sosiaalisuuden kehittymiseen liittyvää apua.

” Kun olin kotona, olin kokonaan yksin. Kaikki menee kouluun tai töihin. Joka aamu mietin, kyllä minun pitäisi mennä Arkipajalle, kun voin saada kavereita ja jutella.”

”Arkipaja auttoi paljon minua. Minä en tykkää olla kotona. Haluan että joka aamu menisin johonkin paikkaan ja tulisin iltapäivällä kotiin. Minä saan energiaa. Jos olen kotona, olen väsynyt en jaksa tehdä jotain. Jos menen Arkipajaan, kävelemään tai opiskelemaan. Kun mä tulen Arkipajaan katson muita ihmisiä ja juttelen heidän kanssa. Se tuntuu hyvältä, kun tulen tänne.”

Omaiset. Monessa vastauksessa nostettiin esiin oman äidin ja sukulaisten tuen olevan tärkeä äitiyteen ja lapsenhoitoon liittyvien asioiden oppimisessa ja yksinäisyyden tunteen vähenemisessä.

”Perhe auttoi paljon yksinäisyydestä. Jos haluan puhua toisen kanssa ja kun tulee paha mieltä, heti soitan minun äidille tai siskolle. Äiti on niin ihana kaveri. Minä puhun aina äidin kanssa. Hän myös auttoi äitiydestä.”

” Eka kerta on vaikea, kun lapsi syntyy. Mutta monta kertaa mun äiti opetti miten lapsia voi hoitaa. Mun perhe asuu Suomessa. En ollut ikinä yksin lapsen kanssa. Silloin perheessä oli ensimmäinen lapsi minun vauva. Kaikki kiinnostui.”

Neuvola. Kahdessa vastauksessa haastateltavat kertoivat, että he saivat eniten apua ja tietoa neuvolasta niissä tilanteissa, kun omat läheiset ovat toisessa maassa.

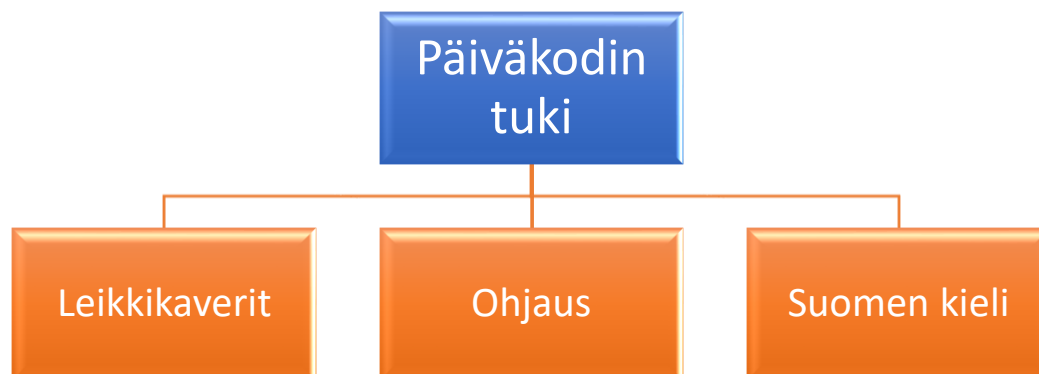
”Kun sain vauvaa, minulle ei kukaan auttanut, vain neuvolasta sain apua.”

”Minulle meni hyvin. Kun lapsi syntyy, neuvolasta opetettiin miten lapsen kanssa voi olla ja miten voidaan imettää.”

Vastauksissa kerrottiin tuen saamisesta Setlementin Arkipajasta, omaisista ja neuvolasta. Setlementin Arkipaja-toiminta on suunnattu äideille, joilla ei ole kokemusta äitiydestä tai joilla on vaara kokea yksinäisyyttä. (ks luku 5.3) Vastauksissa kävi ilmi, että Arkipaja oli kaikkien äitien mielestä äitiyden ja yksinäisyyden tukena. Omaiset kuten äiti ja siskot olivat monelle äidille suuri tuki lapsen hoitoon liittyvien neuvojen saamisessa, vaikka omaiset voivat olla toisessa maassa. Haastateltavat äidit näkevät ja tuntevat selvästi, että omaisten tuki on olemassa myös, kun heistä tuntuu yksinäiseltä. Neuvola mainittiin kahdessa vastauksessa. Kun omaisilta saatu tuki oli vähäinen, neuvola oli äideille neuvon- ja tiedonantaja lapsen asioista.

6.5 Päiväkodin merkitys lasten yksinäisyydelle

Tämän tutkimuksen toinen alatutkimusongelma oli, miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa vanhemmuuteen ja oman lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Haastateltavien kanssa keskustellessa nostettiin monesti esiin lasten kokemaa yksinäisyyttä ja sitä, kuinka vaikeaa olisi, jos he eivät olisi päiväkodeissa. Vastaajia pyydettiin vastaamaan, miten päiväkotitoiminta auttaa lapsia yksinäisyyden vähentämisessä ja leikkikavereiden saamisessa. Seuraavassa kuviossa (kuvio 5) vastaukset jaoteltiin kolmeen teema-alueeseen. Vastaajia oli viisi.

Kuvio 5. Päiväkodin merkitys lapsen yksinäisyydelle.

Leikkikaverit. Kaikissa vastauksissa kerrottiin päiväkodin auttavan lapsia saamaan uusia kavereita. Vastauksissa mainittiin myös se, että lapsilla ei ollut kavereita ennen päiväkotia eikä paljon kavereita päiväkodin ulkopuolella.

”Päiväkoti auttoi paljon asioissa. Kun olet äitiyslomalla, sinä saat 4 tuntia päiväkodissa, mutta päiväkotia auttoi minua ja lapset saavat olla siellä enemmän. He leikkivät siellä muiden lasten kanssa ja menevät retkelle. Se olisi tosi paha elämä lapsille, jos he eivät olisi päiväkodissa, koska meillä on pieni koti ja lapset leikkisivät koko aika yksin kotona. Tuntuu siltä, että lapsille tulisi stressi ja paha mieli”

”Päiväkoti auttoi minun lasta ja he saivat lapset leikkiä muiden lasten kanssa. Ensin kun lapset eivät osaa puhua suomea, he leikkivät opettaja kanssa. Opettaja oli aina minun lapseni lähellä ja leikki hänen kanssa. Silloin muut lapset uskalsivat lähestyä minun lapselle.”

Ohjaus. Osa äideistä kertoi, että he saivat ohjausta käytännön asioihin ja lapsen kaverisuhteisiin.

”Päiväkodissa menee hyvin, mutta kun lapsi tulee kotiin, hän on taas yksinäinen ja hänellä ei ole leikkikaveria. Opettaja kertoi, että täällä asuu myös muut päiväkodin lapset, jonka kanssa hän voi mennä leikkimään. Silloin päiväkodin ohjaaja ohjasi sekä päiväkodissa että kotona.”

”Täällä on kevät ja talvi. Minä en osaa mitkä vaatteet lapset tarvitsevat. Aina on vaikea, kun on ensimmäinen lapsi, kuitenkin olen oppinut päiväkodista.”

Suomen kieli. Kahdessa vastauksessa vastaajat totesivat, että päiväkotito on auttanut heidän lapsiaan oppimaan suomen kieltä, mikä auttoi heitä osallistumaan leikkeihin muiden lasten kanssa.

”Päiväkodissa lapset oppivat suomea, sen jälkeen oli helpompi saada kaveria.”

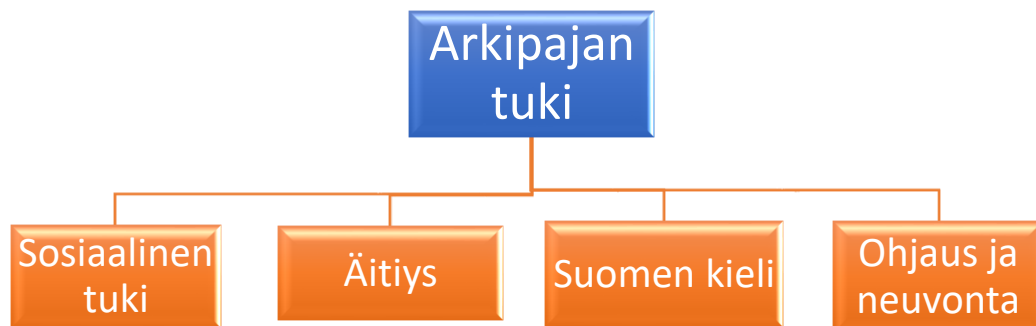
”Lapset oppivat puhumaan suomea nopeasti ja leikkivät muiden lasten kanssa päiväkodissa.”

Kaikissa vastauksissa korostettiin, kuinka päiväkotito on auttanut lapsia oppimaan suomea ja löytämään leikkikavereita. Lisäksi todettiin, että päiväkotito antaa ohjausta vanhemmille käytännön asioissa ja tietoa samassa asumisympäristössä asuvista muista päiväkodin lapsista, jotta lapset voisivat ylläpitää päiväkodissa syntyneitä ystävyysuhteita myös päiväkodin ulkopuolella. Vastauksissa havaittiin, että päiväkotito nähdään ensimmäisenä paikkana lapsen kotoutumiseen ja kielen oppimiseen. Lisäksi päiväkodissa lapset oppivat sosiaalisia taitoja ja ystävyyttä. (ks. luku 3.2 & 3.3.)

6.6 Arkipajan tuki äideille

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tuoda tietoa Setlementin Arkipajalle asiakkaidensa mahdollisesti kokemasta yksinäisyydestä, Arkipajan roolista äitien elämässä ja kehittämiskohteista. Vastaajia pyydettiin vastaamaan, miten heidän

mielestään Setlementin Arkipaja on tukenut heitä. Vastauksia koottiin alla olevassa kuviossa neljään teema-alueeseen (kuvio 6). Vastaajia oli viisi.

Kuvio 6. Arkipajan vaikutus äitiyteen ja yksinäisyyteen.

Sosiaalinen tuki. Kaikissa vastauksissa korostettiin, että äidit kokevat Arkipajan tärkeänä sosiaalistumispaikkana, jossa voidaan tutustua muihin naisiin ja jutella suomen kielellä.

”Täällä saa nähdä erilaisia ihmisiä, jotka tulevat erilaisista maista. Täällä on kivaa, saa tutustua eri kulttuureihin”

”Täällä on hyvä, ei tarvitse istua kotona yksin ja miettiä koko päivä. Täällä me keskustelemme, käymme kaupoissa, menemme matkoille ja puhumme suomea.”

”Se on kiva olla täällä. Vauvani on myös saanut kaveria Arkipajalla.”

Äitiys. Osassa vastauksissa nähtiin Arkipajan tarjoavan vertaistukea äideille, mikä on tukenut heidän äiti-identiteettinsä rakentamista ja perustietojen hankkimista.

”Enemmän Arkipajan äidit auttoivat minulle äitiydestä. Minä katson, miten he tekevät ja he opettavat minulle. Minä kokeilen ensin itse, mutta jos se ei toimi, sitten on pakko hakea apua.”

”Ekana mä olin tosi epävarma, jos minä olen hyvä äiti. Mä voin tosi huonosti alussa. 6 – 7 kuukauden jälkeen huomasin, että olen hyvä äiti, kun sain tukea muilta äideiltä.”

Suomen kieli. Parissa vastauksessa todettiin, että Arkipajassa saadaan tukea suomen kielen kehittymistä.

”Täällä ei ole ketään minun kotimaasta ja puhutaan aina suomea. Mä uskallan puhua suomen kieltä. Hyödynnän siitä, kun ei ole ketään minun kotimaalaisia. Minun tarkoitus on suomen kieli.”

Ohjaus ja neuvonta. Osa vastaajista esitti vastauksissaan, että he saivat Arkipajan henkilökunnalta ohjausta ja neuvontaa äitiydestä ja opiskelupaikan hakemisesta sekä apua papereiden täyttämässä.

”Täällä jos sinulla on papereita, saat apua papereiden täyttämässä.”

”Arkipajassa he osaavat neuvoa mihin pitäisi mennä, jos haluan hakea kouluun.”

”Täällä ohjaajat ehdottavat sopivaa vaatetusta vauvalle sään mukaan.”

Vastauksista nähdään, että Setlementin Arkipaja-toiminta on tukenut äitiä verkostoitumisessa sekä äiti-identiteetin ja suomen kielen kehittymisessä, jotka voidaan nähdä myös maahanmuuttajien kotoutumista edistävinä tekijöinä. Nämä asiat ovat tärkeitä Suomeen sopeutumisen lisäksi myös yksinäisyyden vähentymisessä. Arkipajan yhtenä tärkeänä tehtävänä oli ehkäistä äitien syrjintää ja samalla tukea äitien kotoutumista monin tavoin (ks. luku 5.3).

6.7 Kehittämistoiveet

Arkipajan äideiltä kysyttiin, miten voidaan kehittää Arkipaja-toimintaa. Vastaukset esitettiin alla olevassa kuviossa (kuvio 7.) Vastaajia oli viisi.

Kuvio 7. Kehittämistoiveet Arkipajalle.

Ei tarvitse kehittämistä. Suurin osa haastateltavista oli todella tyytyväinen Arkipajan toimintoihin. Sen takia he eivät pystyneet tuomaan kehittämisideoita Arkipajan toiminnalle.

”On vaikea löytää. Olen tosi tyytyväinen. Se on hyvä täällä”

”Riittää mikä heillä on.”

Tuki suomen kielen oppimiseen. Yksi äiti on toivonut saada enemmän tukea suomen kielen oppimiseen.

” Haluaisin enemmän opiskella suomen kieltä kun olen vielä äitiyslomalla. Koska ajattelen, että äitiyslomalla unohdan suomea.”

Askartelu. Yksi äiti on toivonut, että ohjelmaan sisältyisi enemmän piirtämistä.

”Toivon ohjelmaa piirtämisestä.”

Vastauksissa nähtiin, että Arkipajan äidit ovat useimmiten tyytyväisiä heille tarjottuihin palveluihin. Yhdessä vastauksessa korostettiin sitä, että äitiyslomalla suomen kieli unohtuu ja siihen voidaan panostaa enemmän Arkipajan toiminnassa. Yhdessä vastauksessa tuotiin esiin toiveena piirtämisen osuuden lisäämistä ohjelmassa.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, miten maahanmuuttajaäidit mahdollisesti kokevat yksinäisyyttä, ja miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa omaan vanhemmuuteen ja lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Tässä tutkimuksessa tutkittiin myös, vaikuttaako omasta lähtömaasta kaukana asuminen mahdolliseen yksinäisyyden kokemiseen. Opinnäytetyö tehtiin Setlementin Arkipaja-toiminnassa mukana olleiden maahanmuuttajaäitien kanssa tuodakseen tietoa Setlementtiyhdistykselle Arkipaja-toiminnan vaikuttavuudesta maahanmuuttajaäitien äitiyteen ja yksinäisyyteen.

Ensimmäinen alatutkimusongelma oli, minkälaiset asiat vaikuttavat mahdollisen yksinäisyyden kokemiseen Suomessa. Vastauksissa korostettiin, että yksinäisyyden merkittävin syy on kotiäitiys. Kotiäitiyden nähtiin myös esteenä kotoutumista edistäviin toimintoihin osallistumiselle. Lisäksi, kotiin lapsen kanssa yksin jääminen koettiin vaikeuttavan yhteiskuntaan osallistumista ja sosiaalisten suhteiden muodostumista. Haastateltavien mielestä kulttuuriero oman kotimaan ja Suomen välillä vaikeuttaa yhteyden ottamista suomalaiseseen väestöön, mikä liittyy osittain maahanmuuttajaäitien näkemyksiin suomalaisesta väestöstä. Seuraavaksi korostettiin, että lähiverkoston kuten perheen ja sukulaisten kaukana asuminen on tärkeä syy yksinäisyyteen. Oman perheen läsnäolo nähtiin tärkeänä myös lapsen kasvatuksen ja äitiyteen tuen saamisen kannalta.

Tutkimuksen toisena alatutkimusongelmana oli, miten mahdollisesti koettu yksinäisyys vaikuttaa vanhemmuuteen ja oman lapsen sosiaaliseen kehitykseen. Vastauksissa nähtiin, että yksinäisyys vaikuttaa omaan äiti-identiteettiin negatiivisesti ja aiheuttaa epävarmuutta omasta osaamisesta äitinä. Lisäksi äitien kokema yksinäisyys vaikuttaa heidän hyvinvointiinsa ja jaksamiseen arjessa. Erityisesti nuoret äidit, joilla ei ole aikaisempaa kokemusta äitiydestä, joutuvat hakemaan neuvoja maailman toisella puolella asuvilta sukulaisilta.

Äitien yksinäisyys vaikuttaa suoraan lapsen hyvinvointiin ja johtaa myös siihen, että lapsi kokee yksinäisyyttä ja torjutuksi tulemista, jotka ovat äideillä huolena. Vastauksissa tuli ilmi, että lapset kokevat vaikeaksi löytää leikkikavereita kielitaidon, erilaisuuden ja äitien lähiverkoston puutteellisuuden takia. Päiväkodin nähtiin tukevan lapsia kavereiden saamisessa ja suomen kielen oppimisessa. Lisäksi päiväkodin todettiin ohjaavan myös vanhempia käytännön asioissa kuten lasten sään mukaisessa pukeutumisessa. Äitien mukaan päiväkodin opettajat auttavat lapsia ja vanhempia myös päiväkodin ulkopuolella tiedottamalla heille samassa asumisympäristössä asuvista päiväkodin lapsista. Tällöin päiväkotiryhmä pyrki tukemaan lasta ystävyyssuhteiden muodostamisessa päiväkodin ulkopuolella.

Tutkimuksen päätutkimusongelma oli, miten Setlementin Arkipaja-toiminnan maahanmuuttajaäidit kokevat mahdollista yksinäisyyttä. Haastateltavat kokivat kysymykseen vastaamisen vaikeaksi ja totesivat aluksi, että he eivät ole yksinäisiä. Keskustelujen edetessä kaikki pystyivät kuitenkin löytämään yksinäisyyden kokemuksia omasta elämästään nimenomaan kotoutumisajalta. Kotoutumisajan alkuvaiheessa yksinäisyyden nähtiin olevan yleisempää. Äitien mukaan ajan myötä koettu yksinäisyys vähentyi ja elämä normalisoitui. Yksinäisyyden vähentymiseen vaikuttavat tekijät olivat opiskelu- ja/tai työelämään osallistuminen ja uusiin ihmisiin tutustuminen.

Tässä tutkimuksessa Setlementin Arkipaja-toiminnan vaikuttavuutta korostettiin. Äidit totesivat, että Setlementti tarjosi heille vertaistukea ja mahdollisuuden tutustua muihin äiteihin. Lisäksi Arkipaja tuki äitien äiti-identiteetin rakentamista ohjaamalla äitiä äitiyteen liittyvissä asioissa. Arkipajassa mukana olleet äidit korostivat, että yksinäisyys vähentyi Arkipaja-toimintaan osallistumisella. Äidit olivat tyytyväisiä Arkipaja-toimintoihin. Tutkimuksessa nousi kehittämistoiveena suomen kielen oppimisen korostamista Arkipajan arjessa.

8 POHDINTA

Maahanmuutto on monimutkainen ja haastava prosessi, jonka seurauksena maahanmuuttajan elämä muuttuu kokonaan. Kiinnostukseni tähän aiheeseen syntyi omasta maahanmuuttokokemuksestani ja huolesta mahdollisesta yksinäisyyden kokemuksesta tulevaisuudessa. Aloin pohtimaan, kuinka äitinä koettu yksinäisyys vaikuttaa lapsiin ja mistä saadaan tukea yksinäisyydestä selviämiseen. Suomessa oleskeluni aikana olen havainnut, että Suomeen muuttaneet naiset perheellistyvät ja saavat nopeasti lapsia, ennen kuin he sopeutuvat uuteen ympäristöön, oppivat suomen kieltä ja tutustuvat ihmisiin. Rupesin pohtimaan, kuinka yleisesti koetaan yksinäisyyttä vauvan kanssa kotiin jäämisen seurauksena.

Tätä aihetta tutkiakseni pyrin löytämään sopivan organisaation, ja ehdotuksien avulla sain tietoa Settlementin Arkipaja-toiminnasta, jonka asiakasryhmä koostuu maahanmuuttajaäideistä. Arkipajan henkilökunta otti iloisesti minut ja tutkimusaiheeni vastaan ja tarjosi mukavan haastattelu ympäristön. Lisäksi sain paljon apua haastateltavien löytämisessä. Haastattelujen toteuttamisen koin joskus haastavana. Aiheen sensitiivisyyden ja suomen kielen takia tein haastatteluissa lisäselvityksiä, että kysymys ymmärrettiin oikein. Lisäksi käytin apukysymyksiä pääkysymysten tukena. Olen kuitenkin tyytyväinen haastatteluihin ja näistä saatuihin aineistoihin. Uskon, että olen kysynyt tarkoituksenmukaisia kysymyksiä ja pystyin löytämään vastauksia tutkimusongelmiin.

Opinnäytetyön tekemisessä minua yllätti se, että koko prosessi on ollut pitkä. Prosessi alkoi aiheen valitsemisesta. Aiheen rajaamisen ja tema-alueiden määrittelymisen koin vaikeaksi. Lähteiden löytäminen on ollut välillä haastavaa erityisesti eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten kokemasta yksinäisyydestä. Joistakin aiheista olisin kaivannut ajankohtaisempia lähteitä. Opinnäytetyön tekemisen seuraavana haasteena oli opinnäytetyön yksin tekeminen. Olen tyytyväinen siihen, että pystyin työskentelemään oman aikataulun mukaan. Halusin kuitenkin tukea suomen kielellä kirjoittamisessa.

Opinnäytetyön tekeminen oli matka, jossa opin monia uusia asioita. Minut teki iloiseksi, kun opin, kuinka äidin yksinäisyys vaikuttaa lapsiin ja onko yksinäisyys periytyvää. Haastatteluissa näin, että maahanmuuttajaäitien lapsetkin kärsivät yksinäisyydestä ja torjutuksi tulemisesta. Rupesin pohtimaan sitä, että varhaiskasvatuksen tulee kiinnittää enemmän huomiota vertaisryhmässä oleviin eri kieli- ja kulttuuritaustaisiin lapsiin ja edistää heidän osallisuuttaan leikkeihin. Ohjaajilla on tärkeä tehtävä ehkäistä eri kieli- ja kulttuuritaustaisten lasten syrjintää. Omassa ammatissanikin haluaisin hyödyntää tästä opinnäytetyöstä saamaani tietoa maahanmuuttajaäideistä ja heidän lapsistaan.

Opinnäytetyötä tehdessäni olen pitänyt eettisyydestä huolen. Ennen kuin suoritin haastatteluja, sain Setlementtiyhdistykseltä asianmukaisen tutkimusluvan. Jokaisessa haastattelussa selitin haastateltaville haastattelun tarkoitusta ja sitä, missä heidän vastauksiaan käytetään. Lisäksi selitin, miten heidän tietojansa säilytetään. Haastateltavilta ei kysytty kysymyksiä, jotka eivät liittyneet tämän tutkimuksen tarkoitukseen. Osallistuminen haastatteluihin oli vapaaehtoista ja haastattelut toteutettiin anonyyminä. Aineiston analysoinnin jälkeen kaikki tiedostot tuhottiin asianmukaisesti. Mielestäni tämä tutkimus oli validi, koska valitsin oikean tutkimusotteen tämän opinnäytetyön tutkimusongelmien selvittämiseksi. Haastatteluissa esitin haastateltaville oikeita kysymyksiä ja pyrin saamaan suoria vastauksia ja pysymään aiheessa.

Jatkotutkimusaiheena voisi olla, kuinka maahanmuuttajaisät mahdollisesti kokevat yksinäisyyttä. Yritin omassa opinnäytetyössä selvittää myös maahanmuuttajaisien mahdollisesti kokemaa yksinäisyyttä ja miten maahanmuutto on vaikuttanut heidän elämäänsä. Saamani vastaukset olivat kuitenkin äitien näkökulmasta. Vastauksissa tuli esille, että maahanmuuttajaisien on helpompaa muodostaa sosiaalista verkostoa ja osallistua yhteiskunnan toimintoihin. Minua kiinnostaisi kuitenkin kuunnella isien näkemyksiä ja kokemuksia mahdollisesta yksinäisyydestä.

LÄHTEET

Assulin, A. 2016. Tuore tutkimus vahvistaa: Neuvolavanhempien yksinäisyys pe-
riytyy lapsille. YLE. Viitattu 31.03.2019. <https://yle.fi/uutiset/3-9306106>

Castaneda, A., Larja, L., Nieminen, T., Jokela, S., Suvisaari, J., Rask, S., Kopo-
nen, P. & Koskinen, S. 2014. Ulkomaalaistaustaisten psyykinen hyvinvointi, tur-
vallisuus ja osallisuus. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimus
2014 (UTH). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 31.03.2019.
[http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-
535-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y](http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/127023/URN_ISBN_978-952-302-535-6.pdf?sequence=2&isAllowed=y)

Eerola-Pennanen, P. 2017. Kulttuurinen moninaisuus varhaiskasvatuksessa. Teok-
sessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 236 – 249. Toim. Hujala, E. & Turja, L. Jy-
väskylä. PS-kustannus.

Forsander, A. & Ekholm, E. 2001. Maahanmuuttajat ja Työ. Teoksessa Monietni-
syys, yhteiskunta ja työ, 57 – 82. Toim. Forsander, A., Ekholm, E., Hautaniemi,
P., Ali, A., Alitolppa-Niitamo, A., Kyntäjä, E. & Cuong, N. Helsinki. Palmenia.

Halme, K. & Vataja, A. 2011. Monikulttuurinen varhaiskasvatus ja esiopetus.
Helsinki. Tammi.

Heiskanen, T. 2011. 150 puhelinnumeroa, mutta ei ketään, kenelle soittaa? Teok-
sessa Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot, 77
– 95. Toim. Heiskanen, T. & Saaristo, L. Juva. PS-kustannus.

Hiilamo, H. 2011. Yksin asuvien kokemuksia masennuksesta toipumisesta. Teok-
sessa Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot, 97
– 109. . Toim. Heiskanen, T. & Saaristo, L. Juva. PS-kustannus.

Hirsjärvi S. & Hurme H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja
käytäntö. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. Helsinki. Tammi.

Junttila, N. 2015. Kavereita nolla. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Helsinki.
Tammi.

Järvinen, K. & Mikkola, P. 2015. Oletko sä meidän kaa? Näkökulmia osallisuu-
teen ja yhteisöllisyyteen varhaiskasvatuksessa. Helsinki. Pedatieto Oy.

Kivijärvi, T. 2017. Vieras- ja monikielisen lapsen ja perheen tukeminen. Teok-
sessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, 250 – 262. Toim. Hujala, E. & Turja, L. Jy-
väskylä. PS-kustannus.

Kopylova, P. 2011. Yksinäisyys vieraassa maassa. Teoksessa Kaiken keskellä yksin. Yksinäisyyden syyt, seuraukset ja hallintakeinot, 121 – 129. Toim. Heiskanen, T. & Saaristo, L. Juva. PS-kustannus.

Kotouttaminen.fi. 2019 a. Kohti nykyistä kotoutumislakia. Viitattu 30.03.2019. <https://kotouttaminen.fi/kohti-nykyista-kotoutumislakia>

Kotouttaminen.fi. 2019 b. Perheen kotoutumissuunnitelma. Viitattu 31.03.2019. <https://kotouttaminen.fi/perheen-kotoutumissuunnitelma>

Kuittinen, S. & Isosävi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä, 78 – 95. Toim. Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto. Helsinki. Viitattu 30.03.2019. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/587b90cf8af5b3c37cd59e5f8c5f31d3/1553985114/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere. Vastapaino.

Kuusisto, T. 2018. Ohjaaja. Setlementin Arkipaja-toiminta. Haastattelu 30.10.2018.

L 30.12.2010/1386. Laki kotoutumisen edistämisestä. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 30.03.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

L 540/2018. Varhaiskasvatuslaki. Säädös säädöstietopankki Finlexin sivuilla. Viitattu 31.3.2019. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

Maahanmuuton vuosikatsaus 2010. Sisäasiainministeriön julkaisu. Viitattu 30.03.2019. <https://migri.fi/documents/5202425/6169001/2010+Maahanmuuton+vuosikatsaus+%28fi%29>

Maahanmuuttajabarometri 2012. 2013. TEM raportteja 2013:11. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 30.03.2019. <https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4350785/maahanmuuttajabarometri-2012.pdf/7bfc5958-1556-4104-8412-88be8e117c23>

Martikainen, T. & Tiilikainen, M., 2007. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ, 15 – 38. Toim. Martikainen, T. & Tiilikainen, M. Väestöliitto. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007. Viitattu 30.03.2017. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/59ec3c4cff6451ae4819bff340cd3c70/1553981509/application/pdf/386433/Maahanmuuttajanaiset_e.pdf

- Mertaniemi, R. 2018. Kotona Suomessa. Hyvä alku Pohjanmaalla. Pohjanmaan liiton diaesitys. 17.01.2018. ELY-keskuksen sivuilla. Viitattu 15.04.2019. https://www.ely-keskus.fi/documents/10191/20388605/05_Ritva+Kotona+Suo-messa_17012018_esitys.pdf/da457dd0-8155-4ffa-a26f-30946ac451e6
- Neitola M. 2013. Kasvattajien rooli lasten yhteisöllisyyden rakentajina. Teoksessa Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. 99 – 140. Toim. Marjanen P., Marttila M. & Varsa M. Juva. Bookwell Oy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2019. Varhaiskasvatusta koskeva lainsäädäntö. Viitattu 31.3.2019. <https://minedu.fi/varhaiskasvatuslait>
- Paavola, H. & Talib M. 2010. Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. Juva. PS-kustannus.
- Pietilä, I. 2013. Uuteen kulttuuriin sopeutuminen oppimisprosessina. Teoksessa Monikulttuurinen ohjaus- ja neuvontatyö, 46 – 55. Toim. Korhonen, V. & Puukari, S. Juva. PS-kustannus.
- Pollari, J. & Koppinen M. 2011. Maahanmuuttajan kohtaamisen ja opettaminen. Juva. PS-kustannus.
- Räihälä, P. 2018. Rakkaus ja työ tuovat Suomeen. Keskipohjanmaa. Kokkalan yliopiston Chydeniuksen verkkosivuilla. Viitattu 31.03.2019. <https://www.chydenius.fi/fi/yliopistokeskus/kuvat-ja-tiedostot/kati-kalajoki.png>
- Saaranen-Kauppinen A. & Puusniekka A., 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarasto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Viitattu 31.03.2019. Saatavilla http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2_2.html
- Schubert C. 2013. Kotoutumisen psykologia. Teoksessa Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä, 63 – 77. Toim. Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto. Helsinki. Viitattu 30.03.2019. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/587b90cf8af5b3c37cd59e5f8c5f31d3/1553985114/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf
- Sosiaali- ja terveysministeriö. 2016. Maahanmuuttajanaisten ja -miesten asemasta ja sukupuolten tasa-arvosta. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2016:53. Helsinki. Viitattu 30.03.2019. http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75403/RAP%202016_53.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Staaf T. 2017. Äitien kokemuksia Setlementin Arkipaja-toiminnasta. Vaasan ammattikorkeakoulu. Viitattu 31.03.2019. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/136103/Staaf_Tuija.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Suomen Mielenveysseura. 2019. Lasten ja nuorten yksinäisyys. Viitattu 31.03.2019. <https://www.mielenveysseura.fi/fi/kehitt%C3%A4mistointa/mielenveysosaaminen/nuoren-mielen-ensiapu/lasten-ja-nuorten-yksin%C3%A4isyys>

THL. 2019. Maahanmuuttajien mielenveys. Viitattu 31.03.2019. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/maahanmuuttajien-terveys-ja-hyvinvointi/maahanmuuttajien-mielenveys>

Tilastokeskus 2019 a. Ulkomaan kansalaiset. Viitattu 30.03.2019. <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulkomaan-kansalaiset.html>

Tilastokeskus 2019 b. Maahanmuuttajat väestössä. Viitattu 30.03.2019. http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_3

Tilastokeskus 2019 c. Syntyvyys. Viitattu 30.03.2019. <http://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/perheet/syntyvyys.html>

Toivanen T. 2016. Äitinä uudessa maassa ja uudessa kulttuurissa. MAMK. Viitattu 31.03.2019. http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/107191/Toivanen_Tuuli.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2019. Eettinen ennakoarviointi ihmistieteissä. Viitattu 31.03.2019. <http://www.tenk.fi/fi/eettinen-ennakoarviointi-ihmistieteissa#2>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019 a. Maahanmuuttajien kotoutuminen edellyttää yhdenvertaisuutta ja yhteistyötä. Viitattu 30.03.2019. <https://tem.fi/maahanmuuttajien-kotouttaminen>

Työ- ja elinkeinoministeriö 2019 b. Kotoutumispolitiikka edistää maahanmuuttajien osallisuutta. Viitattu 30.03.2019. <https://tem.fi/kotouttamispolitiikka>

Valtonen, O. 2014. Yksinäisyys on vakava terveysriski. YLE. Viitattu 31.03.2019. <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2014/12/29/yksinaisyys-vakava-terveysriski>

Vanhanen, S., Ahlfors, G., Saarela, I. & Wetzter-Karlsson, M. 2013. Mentorointi koulutettujen maahan muuttaneiden naisten kotoutumisen edistäjänä. Teoksessa

Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä, 176 – 185. Toim. Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. & Säävälä, M. Väestöliitto. Helsinki. Viitattu 30.03.2019. http://vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/587b90cf8af5b3c37cd59e5f8c5f31d3/1553985114/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_fi-nal%202608%20%283%29.pdf

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. 2016. Opetushallitus. Tampere. Juvenes Print. Viitattu 31.3.2019. http://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf

Väestöliitto. 2019. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 30.03.2019. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Walton, A. 2018. 7 ways loneliness (and connectedness) affect mental health. Forbes. Viitattu 31.03.2019. <https://www.forbes.com/sites/alicegwalton/2018/10/30/7-ways-loneliness-and-connectedness-affect-mental-health/#364a0f42e1dc>

LIITE 1

Teemahaastattelu

Taustatiedot:

- Kielitaito, lasten ikä ja määrä, Suomessa oloaika, nykyelämäntilanne (työssä? koulussa? työtön?)

Teema-alueet:

- Yksinäisyys
- Mahdollisesti koettuun yksinäisyyteen vaikuttavat tekijät
- Yksinäisyyden kokemus Suomessa ja omassa kotimaassa äidin, isän ja lapsen näkökulmasta
- Äitiyteen ja yksinäisyyteen saatu tuki
- Päiväkodin merkitys lapsen yksinäisyydelle
- Setlementin tuki äideille
- Setlementin kehittäminen